

**gransknings
nämnden
för radio och tv**

BESLUT

2014-06-09

Dnr: 14/00542-544

SAKEN

Sveriges Radio AB:s, Sveriges Television AB:s och Sveriges Utbildningsradio AB:s public service-redovisningar för år 2013

BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser vid en helhetsbedömning att Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB, enligt bolagens public service-redovisningar, huvudsakligen har uppfyllt sina public service-uppdrag under år 2013.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Elisabet Bäck, Ingrid Carlberg, Maria Edström, Leif Hedman, Jan Holmberg och Martin Holmgren efter föredragning av Anna Dingertz och Maria Bergerlind Dierauer.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Anna Dingertz

Detta är en elektronisk kopia av beslutet. Namnunderskrifter finns på originalhandling som förvaras hos myndigheten.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Sammanfattning och reflektioner	3
2	Bakgrund och utgångspunkt	7
2.1	Granskningsnämndens uppdrag	7
2.2	Programföretagens redovisningsvillkor	7
3	Tillvägagångssätt	8
4	Granskningsnämndens bedömning.....	9
4.1	Nya tjänster.....	9
4.2	Speglings och 55-procentsvillkoret.....	11
4.2.1	Mångsidighet och spegling	11
4.2.2	55-procentsvillkoret.....	18
4.3	Produktion och mångfald i programverksamheten	20
4.3.1	Variation i produktionsformer och utomståendes medverkan	20
4.3.2	Program på svenska språket m.m.....	25
4.4	Kultur.....	28
4.5	Barn och unga.....	32
4.5.1	Nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn och ungdomar.....	33
4.5.2	Egen nyproduktion för barn och unga.....	36
4.5.3	Utveckling av programverksamheten för äldre barn och ungdomar	38
4.5.4	UR:s särskilda ansvar för barn- och ungdomsutbildning.....	40
4.5.5	Barn och ungdomar som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper	41
4.5.6	Barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk.....	48
4.5.7	Tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning	51
4.6	Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	55
4.6.1	Dialog med de berörda grupperna	56
4.6.2	Hörbarhet – tv och radio.....	58
4.6.3	Teckentolkning/syntolkning – tv.....	60
4.6.4	Textning – tv	62
4.7	Minoritetsspråk	64
4.7.1	Finska och samiska.....	68
4.7.2	Meänkieli och romani chib	68
4.8	Övrigt.....	72
4.8.1	Sidoverksamheter	72
4.8.2	Redovisning av produktivitet och effektivitet	74
4.8.3	Satsningar på tillgängliggörande av arkiven	77

1 SAMMANFATTNING OCH REFLEKTIONER

Sammantagen bedömning

Granskningsnämnden anser vid en sammantagen bedömning att Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR), huvudsakligen får anses ha uppfyllt sina public service-uppdrag år 2013.

Villkor som inte har uppfyllts

På vissa områden har nämnden emellertid funnit att villkoren inte är uppfyllda. Dessa områden är följande.

Barn och unga

- SVT har inte uppfyllt kravet på utbud av nyheter samt kulturella och konstnärliga upplevelser för ungdomar.
- UR och SR har inte särskilt prioriterat tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning.
- SR, UR och SVT har inte uppfyllt kravet på utbud till barn och unga som tillhör språkgruppen romani chib.

Minoritetsspråk

- UR och SVT har inte uppfyllt kravet på särställning för meänkieli och romani chib i programverksamheten.

Tillgänglighet

- SVT har inte nått målet att texta alla program på svenska.

Allmänproduktion

- SVT har inte uppfyllt kravet på att den andel av allmänproduktionen i rikssändningarna som produceras utanför Stockholm ska uppgå till minst 55 procent.

Verksamhet på webben

Sändningstillstånden reglerar den verksamhet som bedrivs i marksänd tv och radio. Det innebär att de villkor som ställs upp i tillstånden endast gäller för programtjänster i radio och tv. De verksamheter med bland annat tillgänglighet för barn och unga med funktionsnedsättning och minoritetsspråk som programföretagen bedriver på andra plattformar, till exempel webben, har därför inte beaktas vid bedömningen av uppfyllelsen av de förpliktelser programföretagen har enligt sändningstillstånden. Nämnden kan dock notera att public servicebolagen har redovisat sändningsverksamhet på webben för olika målgrupper.

Tveksamhet kring uppfyllelsen och behov av utförligare beskrivningar

På följande områden har nämnden funnit att det råder tveksamhet kring uppfyllelsen, nämligen:

Barn och unga

- SVT och UR har med viss tvekan uppfyllt kravet på att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk.
- SVT har med viss tvekan uppfyllt kravet på att särskilt prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning.

Spegling

- SVT har med viss tvekan uppfyllt kraven på mångsidighet och spegling av hela landet.

I andra delar efterlyser nämnden utförligare beskrivningar. Dessa områden är följande.

Barn och unga

- SVT och UR bör utförligare redovisa hur bolagen tagit hänsyn till behoven hos barn och ungdomar som tillhör språkliga och etniska minoritetsgrupper samt hur sändningstimmarna på respektive minoritetsspråk fördelar sig på olika ämnesområden.
- SVT bör i kommande redovisning ange hur stor del av den egna nyproduktionen som avser barn respektive unga.
- UR bör i kommande redovisning på ett tydligare sätt redogöra för hur villkoret om utbud av nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn och ungdomar är uppfyllt.

Produktion och mångfald

- SR:s redovisning bör innehålla uppgifter som på ett tydligare sätt möjliggör en bedömning av fördelningen av olika produktionsformer.

Spegling

- SVT och SR bör fortsätta utveckla redovisningarna avseende speglingen av hela landet och redogöra för hur bolagen mäter speglingen ur olika aspekter, i olika program samt hur bolagen arbetar med att följa upp speglingen över tid.

Några övergripande reflektioner rörande tillståndsperioden

Den period granskningsnämnden nu bedömer är det sista året i tillståndsperioden som sträckte sig mellan 2010 och 2013. Granskningsnämnden har under perioden ansett att programbolagen huvudsakligen har uppfyllt sina public service-uppdrag. Nämnden har fokuserat sin granskning på bland annat områdena spegling, barn och unga, tillgänglighet och minoritetsspråk.

Spegling

Granskningsnämnden har under varje år i tillståndsperioden ansett att SR och SVT bör fortsätta utveckla redovisningarna om hur SR och SVT mäter speglingen ur olika aspekter, i olika program samt hur bolagen arbetar med att följa upp speglingen över tid. Nämnden noterar mot bakgrund av propositionen *Bildning och Tillgänglighet – radio och tv i*

allmänhetens tjänst (prop. 2012/13:164) att bolagen inför kommande års redovisningar kommer att ta fram relevanta kriterier och mätmetoder för speglingsuppdraget.

Barn och unga

Granskningsnämnden konstaterar att det skett en positiv utveckling under tillståndsperioden gällande utbud och utveckling av programverksamheten för äldre barn och ungdomar, även om SVT fortfarande inte uppfyllt kravet på utbud av nyheter samt kulturella och konstnärliga upplevelser för ungdomar.

Tillgänglighet

Tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning har förbättrats under tillståndsperioden. SVT har ökat sin andel textade program på svenska från 50 procent år 2010 till 74 procent år 2013. Samtidigt har kravet i sändningstillståndet inneburit ett mål att samtliga program på svenska ska textas. Programbolagen har också i enlighet med kraven i sändningstillstånden påbörjat försök med syntolkade program under tillståndsperioden. Inför den nuvarande tillståndsperioden som började gälla 1 januari 2014 har regeringen fattat särskilda beslut med krav på tillgänglighet för tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. Av beslutet framgår att SVT och UR succesivt ska öka andelen textade och tolkade program.

Minoritetsspråk

Nämnden har haft anledning att väcka frågan om ett bolag med hänvisning till en överenskommen ansvarsfördelning i stort sett kan avstå från sändningar på ett visst minoritetsspråk under en hel tillståndsperiod. Anledningen är att SVT och UR redovisat få sändningstimmar på minoritetsspråken romani chib och meänkieli. Om endast SR sänder på något av språken blir effekten att minoritetsgrupperna inte kan ta del av sändningar på sitt språk i tv. Granskningsnämnden noterar att det skett en ökning av tv-utbudet på meänkieli och romani chib och att bolagen därmed visat en ambition att öka sina insatser. Eftersom antalet sändningstimmar i tv fortfarande är lågt anser nämnden även i årets bedömning att SVT och UR inte kan anses ha uppfyllt kravet avseende de aktuella målgrupperna.

Nämnden noterar att de nu gällande sändningstillstånden stadgar att utbudet på de nationella minoritetsspråken ska öka årligen jämfört med år 2013 och att ökningen ska vara betydande.

Kommande redovisningar

Granskningsnämnden noterar att det i anslagsvillkoren för år 2014 framgår att SR, SVT och UR i samverkan ska utveckla sin redovisning med inriktning på att så långt som möjligt åstadkomma en gemensam redovisningsform som kan tas i bruk i redovisningen för 2014. I arbetet ska ingå att definiera och operationalisera centrala begrepp i tillstånds- och anslagsvillkoren, ta fram konkreta uppföljningsbara resultatmätt baserade på dessa och att utveckla arbetet med att mäta och redovisa olika indikatorer på kvaliteten och särarten i programutbudet. I propositionen *Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst* framgår bakgrunden till kraven som berör redovisning och granskning av public servicebolagen. Det gäller bland annat att ta fram relevanta kriterier och mätmetoder för speglingsuppdraget.

Sidoverksamheter

I propositionen anges att regeringen anser att programföretagens sidoverksamheter bör redovisas mer öppet och tydligt. Regeringen anser att det måste vara möjligt att utifrån det underlag som lämnas i redovisningarna ta ställning till om bolagen uppfyllt kravet på att sidoverksamheter ska bedrivas konkurrensneutralt i förhållande till andra företag som tillhandahåller motsvarande tjänster.

Villkor som avser resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet

I propositionen tydliggörs att granskningsnämndens uppdrag även omfattar villkor som avser resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet. Vidare framgår att nämnden genom en förbättrad och mer tydlig redovisning ska få bättre förutsättningar att utföra detta uppdrag.

Fokusområden

Granskningsnämnden avser att inför kommande period särskilt fokusera på vissa ämnesområden. Detta mot bakgrund av de krav som ställs i bolagens anslagsvillkor och sändningstillstånd samt särskilt regeringsbeslut med krav på tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning avseende SVT och UR, och med beaktande av de uttalanden som gjorts i *Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst*. Nämnden avser bland annat att granska följande områden.

- Resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet
- Sidoverksamheter
- Spegling
- Barn och unga
- Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning
- Minoritetsspråk

2 BAKGRUND OCH UTGÅNGSPUNKT

2.1 GRANSKNINGSNÄMNDENS UPPDRAG

Granskningsnämnden för radio och tv är ett särskilt beslutsorgan inom Myndigheten för radio och tv. I nämndens uppgifter ingår bland annat att årligen i efterhand bedöma, utifrån redovisningar från SR, SVT och UR, om bolagen har uppfyllt sina public service-uppdrag. Bedömningen ska göras med utgångspunkt i de villkor som reglerar bolagens verksamheter och som anges i radio- och tv-lagen, sändningstillstånden och anslagsvillkoren. Granskningsnämnden ska inte bedöma *hur* utan *om* programföretagen har uppfyllt sina uppdrag. Nämnden kan därmed ha synpunkter på hur programföretagen bör utforma sina public service-redovisningar för att det ska vara möjligt att bedöma om bolagen uppfyllt sina respektive uppdrag.

I detta sammanhang bör det framhållas att nämndens bedömningar grundar sig på programföretagens egna redovisningar och kompletterande uppgifter som bolagen har lämnat. Det är programföretagen själva som ansvarar för riktigheten i uppgifterna.

Med begreppet programverksamheten i sändningstillståndet avses den kärnverksamhet, det vill säga att producera och sända program, som bedrivs i marksänd tv och radio. Skälet är att det endast är den verksamheten som omfattas av sändningstillstånden. De verksamheter som programföretagen bedriver på andra plattformar, till exempel webben, beaktas därför inte vid bedömningen av uppfyllelsen av de förpliktelser programföretagen har enligt sändningstillstånden.

2.2 PROGRAMFÖRETAGENS REDOVISNINGSVILLKOR

Av public service-bolagens anslagsvillkor framgår vad public service-redovisningarna ska innehålla. Enligt villkoren ska bolagen årligen följa upp och redovisa hur uppdraget har fullgjorts. Redovisningarna avseende år 2013 ska senast den 1 mars 2014 ges in till Kulturdepartementet samt till Myndigheten för radio och tv.

Samtliga verksamhets- och programområden ska redovisas. SVT ska bland annat utförligt rapportera hur programverksamheten för teckenspråkiga utvecklas. SR, SVT och UR ska lämna en särskild redogörelse för vilka satsningar som gjorts för att öka tillgänglighetsförhållandet av program ur bolagens arkiv. Kulturuppdraget ska redovisas tydligare. Till rapporten ska fogas en redovisning av eventuella sidoverksamheter som SR, SVT och UR har bedrivit.

SR, SVT och UR ska i samarbete ta fram konkreta uppföljningsbara resultatmätt baserade på tillstånds- och anslagsvillkor. Resultatmåttarna bör utformas så att de ger väsentlig information om uppdraget och förmedlar viktiga erfarenheter av verksamheten. SR, SVT och UR ska på olika sätt stimulera en fortlöpande offentlig diskussion om verksamheten. SR, SVT och UR ska redovisa och kommentera hur resultaten har utvecklats med avseende på bland annat volym, kostnader och intäkter samt nyckeltal som visar effektivitet och produktivitet. Samarbets- och effektiviseringsåtgärder ska rapporteras i redovisningarna. SR, SVT och UR ska utveckla

arbetet med att mäta och redovisa olika indikatorer på kvaliteten och särarten i programutbudet.

Programstatistiken ska utformas så att jämförelser blir möjliga över tid. Redovisningarna ska uttrycka olika programkategoriers andel av den totala sändningstiden, när olika programtyper sänds samt resursförbrukningen för respektive kategori. Redovisningarna ska även avse omfattningen av tittandet eller lyssnandet och publikens reaktioner samt företagets planer för kommande år.

SR, SVT och UR ska redovisa hur det säkerställs att all verksamhet uppfyller de krav som ställs på företagen i sändningstillstånd och anslagsvillkor.

I propositionen *Utveckling för oberoende och kvalitet - Radio och TV i allmänhetens tjänst 2010-2013* (prop. 2008/09:195) framhålls bland annat att programföretagens redovisningar ska fördjupas och bli tydligare när det gäller programföretagens sidoverksamheter samt avseende SR:s och SVT:s kulturutbud.

3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

Granskningsnämnden har i sin bedömning av redovisningarna för år 2013, mot bakgrund av de krav som ställs i bolagens anslagsvillkor och sändningstillstånd samt med beaktande av de uttalanden som gjorts i prop. 2008/09:195 särskilt fokuserat på följande ämnesområden (fokusområdena är desamma som vid 2010–2012 års bedömningar).

- Nya tjänster
- Spegling och 55-procentsvillkoret
- Produktion och mångfald i programverksamheten
- Kultur
- Barn och unga
- Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning
- Minoritetsspråk

Programföretagen har getts tillfälle att komplettera sina redovisningar inom bland annat dessa fokusområden. I de fall där kompletteringarna legat till grund för bedömningen anges detta.

Granskningsnämnden har även detta år valt att bedöma de tre public service- bolagens redovisningar inom ramen för ett gemensamt yttrande.

4 GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

4.1 NYA TJÄNSTER

Granskningsnämnden konstaterar att SR inte uppgett om bolaget lanserat några nya programtjänster som ska anmälas till regeringen och att SVT och UR uppgett att bolagen inte lanserat några nya permanenta tjänster som ska anmälas till regeringen (punkt 9, 11 respektive 10 i anslagsvillkoren).

Reglering

Enligt anslagsvillkoren ska SR, SVT och UR anmäla nya permanenta programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten som programföretagen vill lansera till regeringen för godkännande. Anmälan ska även sändas till Myndigheten för radio och tv. Anmälan ska vara utförlig och tydlig och innehålla de uppgifter som kan tänkas krävas för en förhandsprövning. Den ska så långt det är möjligt utformas för att kunna utgöra underlag för en öppen konsultation (punkt 9, 11 respektive 10 i anslagsvillkoren).

I anslagsvillkoren sägs vidare att bolagen ska redogöra för vilka nya program- tjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten som har lanserats under år 2013. Detta gäller oavsett om tjänsterna anmälts för godkännande eller inte. För de tjänster som har lanserats på försök ska det anges hur lång försökstid som har planerats (punkt 17, 21 respektive 18 i anslagsvillkoren).

Sedan den 16 december 2010 har Myndigheten för radio och tv i uppdrag att genomföra en förhandsprövning av sådana tjänster som anmälts till regeringen (Ku2009/1674/MFI).

Uppfyllelse – SR

I SR:s redovisning lämnas inte någon information om lansering av nya tjänster. Granskningsnämnden anser, mot bakgrund av anslagsvillkorens utformning och att det i första hand är SR:s sak att avgöra vilka tjänster som är av sådan betydelse att de ska anmälas till regeringen, att avsaknaden av en upplysning om någon försöksverksamhet bör uppfattas så att det inte förekommit någon sådan lansering. Redovisningen skulle dock enligt nämndens mening vinna i tydlighet på en direkt upplysning huruvida någon försöksverksamhet förekommit eller inte.

Uppfyllelse – SVT

SVT har uppgett att bolaget under år 2013 inte har lanserat några nya permanenta programtjänster eller tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten eller den kompletterande verksamheten. Under året har SVT inte heller lanserat några tjänster på försök. I februari 2013 startade sändningar av SVT:s linjära kanaler över

öppna Internet. SVT har uppgett att tjänsten i enlighet med förarbetena till innevarande anslagsvillkor inte behöver förhandsprövas då det rör sig om ett simultant tillhandahållande av en befintlig tjänst över en annan plattform.

Uppfyllelse – UR

Av UR:s public serviceredovisning framgår att UR under år 2013 inte har lanserat någon ny permanent programtjänst eller tjänst av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten eller den kompletterande verksamheten. Under året har UR inte heller lanserat några tjänster på försök.

4.2 SPEGLING OCH 55-PROCENTSVILLKORET

4.2.1 Mångsidighet och spegling

SR får anses ha uppfyllt kraven på mångsidighet och spegling (9 § i sändningstillståndet).

SVT får med viss tvekan anses ha uppfyllt kraven på mångsidighet och spegling (7 § i sändningstillståndet).

UR får anses ha uppfyllt kraven på mångsidighet (9 § i sändningstillståndet).

Granskningsnämnden har under varje år i tillståndspanoden ansett att SR och SVT bör fortsätta utveckla redovisningarna av hur SR och SVT mäter speglingen ur olika aspekter, i olika program samt hur bolagen arbetar med att följa upp speglingen över tid. Nämnden noterar mot bakgrund av propositionen *Bildning och Tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst* att bolagen inför kommande års redovisningar kommer att ta fram relevanta kriterier och mätmetoder för speglingsuppdraget.

Reglering

SR, SVT och UR ska erbjuda ett mångsidigt programutbud som omfattar allt från det breda anslaget till mer särpräglade programtyper. Hög kvalitet och nyskapande form och innehåll ska utmärka programverksamheten. Programmen ska utformas så att de genom tillgänglighet och mångsidighet tillgodoser skiftande förutsättningar och intressen hos befolkningen i hela landet (9 §, 7 § respektive 9 § i sändningstillstånden).

För SR och SVT gäller dessutom att programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet och som helhet präglas av folkbildningsambitioner (7 § respektive 9 § i sändningstillstånden) samt att nyhetsförmedling och samhällsbevakning ska ha olika perspektiv, så att händelser speglas utifrån olika geografiska, sociala och andra utgångspunkter (11 § respektive 9 § i sändningstillstånden).

Av programbolagens anslagsvillkor för år 2013 följer att SVT, SR och UR ska utveckla arbetet med att mäta och redovisa olika indikatorer på kvaliteten och särarten i programutbudet.

Tidigare bedömning – SR

I sin bedömning av SR:s redovisning för år 2012 ansåg nämnden att det framgick av SR:s redovisning att bolaget har ett mångsidigt programutbud och att bolaget arbetar med speglingsperspektivet i programverksamheten. Nämnden ansåg dock att SR bör fortsätta att utveckla redovisningen av hur bolaget mäter speglingen ur olika aspekter i

olika typer av program samt särskilt hur bolaget arbetar med att följa upp speglingen över tid.

Uppfyllelse – SR

Mångsidighet i SR:s programutbud redogörs för i kapitlet ”Sveriges Radios utbud” där utbudet bland annat beskrivs ur olika perspektiv och per programområden, samt genom redovisning av sända timmar inom programområdena. Arbetet med spegling redovisas under rubriken ”Spegling av hela landet” i samma kapitel.

SR uppger att nästan all produktion i SR omfattas av olika krav på spegling av sociala skillnader, geografisk spridning, jämställdhet, etnicitet och kulturell mångfald, livsåskådning, funktionsnedsättning, sexuell läggning samt ålder. Kravet på spegling finns formulerat i styrdokument för nyhets- och programverksamheten och konkretiseras i uppdrag och beställningar. SR finns i dag på 43 orter i landet. Den bredden gör det enligt SR möjligt att nå och spegla företeelser och människor från hela landet. SR uppger vidare att förutom att hela landet speglas i riksutbudet är det också angeläget att hela sändningsområdet eller regionen hörs i det lokala utbudet.

Under rubriken ”Speglingskraven i programbeställningarna” uppges bland annat följande.

Speglingen ur olika aspekter säkerställs genom att kraven skrivs in i program- beställningarna till redaktioner och kanaler. Beställningarna följs upp genom kontinuerlig återkoppling inom respektive redaktion samt i årliga uppföljningsmöten med beställare och ansvarig chef. Riktlinjer för all programproduktion i Sveriges Radio är att:

- Programmet ska ha en mångfald av röster och perspektiv.
- Det ska märkas i programmet att Sveriges befolkning har skilda förutsättningar, levnadsvillkor och bakgrund.
- De medverkande ska ha jämn könsfördelning.

I redovisningen ges vidare exempel på hur speglingskraven preciseras i programbeställningarna. I exemplen nämns aspekterna religion, funktionsnedsättning, geografi och ursprung.

SR uppger att samtliga program från Samhällsredaktionen speglar hela landet i all dess mångfald. Stor vikt har under året lagts vid att öka möjligheten till identifikation hos publiken. SR beskriver en rad program som speglat hela eller delar av Sverige samt berör mångfald och demokrati.

Under rubriken ”Särskilda programsatsningar” beskriver SR särskilda satsningar som under år 2013 bidrog till att spegla människors olika levnadsvillkor. SR beskriver också program i rikskanaler som speglar hela landet samt lokala kanalers medverkan i riksprogram.

Av de beskrivningar och exempel som ges i redovisningen framgår att SR arbetar med spegling bland annat genom att bolaget har riktlinjer för olika aspekter av spegling och att bolaget skriver in krav i uppdragsbeställningarna till redaktionerna samt följer upp

kraven i beställningarna. I redovisningen ges även andra exempel på hur SR speglar landet under rubrikerna ”Insatser för personer med funktionsnedsättning” och ”Det mångkulturella Sverige”.

Redovisningen innehåller inte någon beskrivning av hur bolaget mäter och följer upp avseende spegling. I avsnittet ”Effektivitet” beskrivs bolagets svårigheter med att mäta och följa upp spegling på en övergripande nivå.

I bedömningarna av redovisningarna för år 2010 och 2011 ansåg gransknings- nämnden att SR bör fortsätta utveckla redovisningen av hur bolaget mäter speglingen ur olika aspekter, i olika program samt hur bolaget arbetar med att följa upp speglingen över tid. I samband med nämndens bedömning av SR:s redovisning för år 2011 ställde nämnden frågor till SR gällande mätning och uppföljning av speglingskravet. SR uppgav då bland annat följande.

Det ligger i det mångfacetterades natur att det är svårt att följa upp och mäta i en enhetlig mall för hela utbudet. Istället görs löpande uppföljning och i vissa fall mätningar på de olika redaktionerna.[---] Metoderna för uppföljning varierar beroende på programmets art, på hur det redaktionella arbetet är organiserat osv. Nyckelord för både utvärdering och återkoppling är att det ska göras metodiskt och kontinuerligt. Sveriges Radio arbetar fortlöpande med att utveckla metoder för återkoppling och utvärdering. I grunden utgår de olika metoderna alltid från lyssning på det som sänts. Genom att jämföra hur programmet lät med de mål som fanns, med vad som beställts eller med andra förutbestämda kriterier, får man en tydlig bild av vad som uppnåtts och vilka eventuella brister som finns. Ibland är bristerna av den arten att de förs vidare till beställarna eller till de som arbetar med program- eller kompetensutveckling.

I bolagets redovisning för år 2012, i kapitlet ”Utvärdering, återkoppling och programutveckling – interna produktioner”, beskrev SR den löpande utvärderingen av utbudet. I det avsnittet redovisades dock inte hur bolaget mäter och följer upp avseende spegling. SR tillfrågades därför om hur bolaget mäter spegling ur olika aspekter och i olika program, hur bolaget arbetar med att följa upp spegling över tid och om resultatindikatorer för spegling tagits fram. SR svarade följande.

Sveriges Radio mäter inte speglingen och vi har inte formulerat några resultatmått. I stället fokuseras arbetet på tydliga processer för beställning och uppföljning, för att säkerställa att kraven uppfylls. Kraven på spegling finns formulerade i interna styrdokument för program- och nyhetsverksamheten och förs vidare ut i organisationen via beställningar, uppdragsbeskrivningar och policy. Därefter konkretiseras kraven för enskilda program, ämnen och sammanhang. På de enskilda redaktionerna görs löpande uppföljning och utvärdering av verksamheten, i vissa fall även genom olika former av mätningar. Då analyseras hur enskilda program motsvarar de krav som ställs, till exempel på spegling. Metoderna för uppföljning varierar beroende på programmets art, på hur det redaktionella arbetet är organiserat osv. Dessa uppföljningar och utvärderingar används i det löpande utvecklingsarbetet på redaktionerna och som underlag för kommande års beställningar. Det är inte möjligt att ha ett gemensamt mått för spegling i alla dess dimensioner, i hela utbudet. Varje program möter en i sig unik publik och har därför olika förutsättningar.

Granskningsnämnden anser att det framgår av SR:s redovisning att bolaget har ett mångsidigt programutbud och att bolaget arbetar med speglingsperspektivet i programverksamheten. SR får därmed anses ha uppfyllt kravet på mångsidighet och

spegling i 9 § i sändningstillståndet. Nämnden har dock under varje år i tillståndspanoroden ansett att SR bör fortsätta utveckla redovisningen av hur bolaget mäter speglingen ur olika aspekter, i olika program samt hur bolaget arbetar med att följa upp speglingen över tid. Nämnden noterar mot bakgrund av propositionen *Bildning och Tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst* att bolagen inför kommande års redovisningar kommer att ta fram relevanta kriterier och mätmetoder för speglingsuppdraget.

Tidigare bedömning – SVT

Vid bedömningarna av SVT:s redovisningar för år 2011 och 2012 ansåg nämnden att det framgick av SVT:s redovisning att bolaget har ett mångsidigt programutbud och att bolaget arbetar med speglingsperspektivet i programverksamheten. Mycket talade därför för att SVT hade uppfyllt kraven på ett mångsidigt programutbud och spegling av hela landet. Nämnden uttalade att SVT bör fortsätta att utveckla redovisningen av hur SVT mäter speglingen ur olika aspekter, i olika typer av program samt särskilt hur bolaget arbetar med att följa upp speglingen över tid. Vid en sammantagen bedömning fick SVT med viss tvekan anses ha uppfyllt kravet på spegling i 9 § i sändningstillståndet.

Uppfyllelse – SVT

Mångsidighet i SVT:s programutbud redogörs för genom beskrivningar av utbudet inom olika programområden samt genom redovisning av sända timmar inom programområdena.

Arbete med mångsidighet beskrivs också i avsnittet ”Mångfald och spegling”. SVT uppger att bolaget har en mångfaldspolicy och citerar inledningen enligt följande.

Sveriges Television är till för alla. SVT:s mångfaldspolicy värnar principen om alla människors lika värde. SVT välkomnar och respekterar olikheter med hänsyn till ålder, kön, könsidentitet eller annat uttryck, etnicitet, religion eller andra övertygelser, sexuell orientering och funktionsnedsättning. SVT värnar om mångfald i programutbudet grundat på publikens behov, intressen, perspektiv och åsikter. Målet är att publiken ska ha en stark identifikation med SVT.

SVT uppger att de även hade en mångfaldsplan för år 2011–2013 och det övergripande målet för den handlingsplanen beskrivs på följande sätt.

Hela vår programproduktion ska genomsyras av tanken att vi inkluderar så många olika människor som möjligt. SVT för alla – om alla! Vi ska sträva efter att ha bredd och balans i vårt speglingsarbete. Vi ska arbeta för att öka mångfalden i våra program. Samtidigt är det viktigt att undvika stereotyper, till exempel att funktions- nedsatta inte automatiskt behandlas som offer, att inte alltid problematisera exempelvis etnicitet. Mångfaldsarbetet inkluderar även regional spegling och sociala aspekter.

SVT uppger att mångfaldskraven i form av eller i enlighet med policyn bifogas uppdragskontrakten som SVT tecknar. Ambitionen är att systematiskt få in alla mångfalds- och speglingsaspekter i hela allmän-tv-budet. Vidare beskriver SVT hur mångfaldsplanen konkret används vid produktion och i uppföljning.

I samband med programprojektets uppstartsmöte ansvarar projektledaren för att redaktionen går igenom mångfaldsplanen och dess åtta mångfaldsaspekter, inklusive regional spegling. Redaktionen gör, tillsammans med projektledaren, en bedömning om vilka mångfaldsaspekter som är relevanta att arbeta med för det specifika programmet. Projektledaren återrapporterar till ansvarig programchef som i sin tur rapporterar till relevant ordschef [---] Ledningen i allmän tv-divisionen gör en uppföljning två gånger per år. Ansvarig programchef följer i sin tur upp resultatet med projektledaren. Resultatet av programprojektens antal aktiviteter går att bryta ned både per programgenre och ort. Resultatet för mångfaldsarbetet inom allmän-tv divisionen visar att 337 programuppdrag för 2013 har stämts av mot mångfaldsplanen.

I SVT:s redovisning för år 2012 gavs en liknande beskrivning som den ovan om hur uppföljningen av mångfaldsplanen går till. Då ansåg granskningsnämnden att det inte framgick av redovisningen vad som ingick i uppföljningen, det vill säga vad det är som mäts, vilka resultat som har framkommit och vad uppföljningen leder till. SVT gavs därför tillfälle att komplettera sin redovisning i dessa avseenden. SVT uppgav då följande.

Ledningen för allmän-tv följer upp mångfaldsplanen två gånger per år med syfte att säkerställa att företaget arbetar med mångfaldsfrågorna på olika sätt i produktionen. Tanken är inte att alla program ska arbeta med alla mångfaldsaspekter samtidigt, utan säkerställa en process där olika program kan arbeta med olika mångfaldsaspekter utifrån en analys som beskrivs i SVT:s PS-redovisning. Uppföljningsmetoden är under utveckling och det är för tidigt att dra konkreta slutsatser, dock medger den en överblick som kommer att vara värdefull i det fortsatta mångfaldsarbetet. Hela arbetet har som syfte att säkerställa olika sorters mångfald i det samlade utbudet. Arbetet har också resulterat i ändrade rutiner vid rekrytering av såväl fast personal som medverkande.

SVT har även i år getts möjlighet att komplettera sin redovisning i denna del och har bland annat tillagt följande.

Uppföljning och utvärdering sker lokalt och redaktionsnära. Lokala mätningar förekommer för att respektive program och redaktion ska ha ett underlag för det fortsatta mångfaldsarbetet kopplat till medverkande och innehåll. Uppföljningen görs utifrån de prioriteringar gällande de olika mångfaldsaspekterna som redaktionen gjort. Dessa mätningar är att betrakta som redaktionellt internt arbetsmaterial och insatserna kan skilja sig kraftigt mellan olika typer av program. Exempelvis kan en mångfaldsinsats i ett dramaprojekt ske genom rollbesättning eller i manusstadiet, medan i ett debattprogram mångfaldsinsatsen kan ske genom valet av ämnen som behandlas eller valet av gäster.

Vidare uppger SVT att Nyhetsdivisionen under år 2013 startade mätningar av sitt programutbud gällande mångfald. Mätningen sker enligt "leanmodellen" för att kontinuerligt följa måluppfyllelsen. Vissa redaktioner har också tillämpat egna metoder för att öka mångfalden. Som exempel nämner SVT barnredaktionen i Stockholm som arbetar aktivt med mångfaldschecklistor som också inkluderar mätning av andelen medverkande med funktionsnedsättning. *Sommarlovs morgon* arbetar med att spegla hela Sverige och barn med olika bakgrunder.

SVT ger exempel på program som riktade sig till en bred publik och där mångfaldsaspekten var väsentlig och framhåller även att den regionala speglingen är viktig för att visa olika bilder av Sverige. Bolagets regionala närvaro stärktes ytterligare på flera plattformar. SVT ger exempel på sådana program.

I kapitlet ”Planer för framtiden” beskriver SVT att bolagets arbete de senaste åren på området mångfald har resulterat i flera förändringar, inte minst vad gäller medverkan av människor med olika förutsättningar och bakgrund i roller framför kameran. Som en följd av detta har andelen av publiken som anser att SVT:s program visar Sveriges mångfald ökat.

Även under rubriken ”Allmänproduktion – 55-procentskravet” berörs spegling. För att säkerställa att SVT speglar hela landet har SVT en omfattande produktion utanför Stockholm. Med hjälp av en spridd produktion kan många producenter och medverkande aktivt bidra till att olika yttringar och värderingar synliggörs i utbudet. I många uppdragskontrakt finns en skrivning om att hela landet ska speglas och att man ska ta hänsyn till de olikheter som kan finnas runt om i landet. Det kan exempelvis ta sig uttryck i att produktionen spelas in på olika orter.

Granskningsnämnden anser att det i årets redovisning, i likhet med redovisningen för år 2012, inte tillräckligt tydligt framgår hur SVT på ett övergripande plan speglar förhållandena i hela landet. Nämnden anser dock att det framgår av redovisningen att bolaget har ett mångsidigt programutbud och att bolaget arbetar med speglingsperspektivet i programverksamheten. Mycket talar därför för att SVT har uppfyllt kraven på ett mångsidigt programutbud och spegling av hela landet. Nämnden har dock under varje år i tillståndspanen ansett att SVT bör fortsätta utveckla redovisningen av hur bolaget mäter speglingen ur olika aspekter, i olika program samt hur bolaget arbetar med att följa upp speglingen över tid. Nämnden noterar mot bakgrund av propositionen *Bildning och Tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst* att bolagen inför kommande års redovisningar kommer att ta fram relevanta kriterier och mätmetoder för speglingsuppdraget.

Vid en sammantagen bedömning får SVT med viss tvekan anses ha uppfyllt kravet på spegling i 9 § i sändningstillståndet.

Tidigare bedömning – UR

I sin bedömning av UR:s redovisning för år 2012 ansåg nämnden att det framgick av UR:s redovisning att bolaget inom ramen för sitt uppdrag har ett mångsidigt programutbud och att arbete pågår för att tillgodose skiftande förutsättningar och intressen hos befolkningen i hela landet. UR ansågs ha uppfyllt kravet i 9 § i sändningstillståndet.

Uppfyllelse – UR

UR:s programutbud ska enligt sändningstillståndet koncentreras till utbildningsområdet.

I kapitlet ”Mångfald och mångsidighet” redogör UR för mångsidigheten i utbudet. Vidare redogörs för mångsidighet genom beskrivningar av utbudet för de olika utbildningsgrupperna samt genom redovisning av sända timmar inom olika ämnesområden. I kapitlet ”Mångfald och mångsidighet” uppges att bolaget arbetar med mångfald och mångsidighet såväl ur ett speglingsperspektiv som genom variation i

produktionsformer och ursprung. Speglingsperspektivet innebär att programmen ska tillgodose skiftande förutsättningar och intressen hos publiken samt spegla olika kulturer i Sverige.

UR uppger att bolaget regelbundet undersöker mångfalden i programutbudet och att bolaget under åren 2010 till 2013 har gett forskare i medie- och kommunikationsvetenskap vid Lunds universitet i uppdrag att följa upp och granska bolagets radio- och tv-utbud ur ett mångfaldsperspektiv. Frekvensen och bilden av olika gruppers deltagande i UR:s programutbud i radio och tv har kartlagts under två slumpvis valda veckor varje år. Undersökningarna har gjorts i syfte att få en bild av hur UR:s program speglar bland annat kön, nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk och personer med funktionsnedsättning och stereotyper som offer, hjälte och expert. Resultaten används som underlag för att utveckla bolagets produktion och säkra att den svarar mot kravet på mångfald i programutbudet. I redovisningen redogör UR kort för resultatet av mätningarna och uppger bland annat att år 2013 bröts den utveckling som skett under åren 2010–2012 mot en allt jämnare könsfördelning bland aktörerna i programmet. Andelen män ökade och andelen kvinnor minskade i mätningarna för år 2013. Förekomsten av nationella minoriteter i programmen har varierat mellan mätningarna men var år 2013 något högre i jämförelse med år 2012.

Under rubriken ”Spegling” framhåller UR att bolaget strävar efter att i verksamheten och i radio- och tv-produktioner spegla samhällets mångfald vad avser kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, ålder, etniskt ursprung, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättningar och sexuell läggning.

Granskningsnämnden anser att det framgår av UR:s redovisning att bolaget inom ramen för sitt uppdrag har ett mångsidigt programutbud och att arbete pågår för att tillgodose skiftande förutsättningar och intressen hos befolkningen i hela landet. UR får anses ha uppfyllt kravet i 9 § i sändningstillståndet.

4.2.2 55-procentsvillkoret

SR får – med utgångspunkt i bolagets egen definition av vad som är styrande för produktioner utanför Stockholm – anses ha uppfyllt 55-procentskravet (punkt 12 i anslagsvillkoren).

SVT kan inte anses ha uppfyllt 55-procentskravet (punkt 14 i anslagsvillkoren.)

Reglering

Den andel av allmänproduktionen i SR:s och SVT:s rikssändningar som produceras utanför Stockholm ska uppgå till minst 55 procent (punkt 12 respektive 14 i anslagsvillkoren).

Tidigare bedömning SR och SVT

I granskningsnämndens bedömning av SR:s och SVT:s redovisningar för år 2012 uttalade nämnden att det kunde diskuteras vad som bör krävas för att en produktion ska anses höra till en viss produktionsort. Med utgångspunkt i bolagens egna definitioner av vad som kännetecknar produktioner utanför Stockholm, fick dock bolagen anses ha uppfyllt kraven i punkt 12 respektive punkt 14 i anslagsvillkoren.

Uppfyllelse – SR

I SR:s redovisning anges att 56 procent av allmänproduktionen producerades utanför Stockholm under år 2013. Sport och nyheter ingår inte i allmän- produktionen. Av redovisningen framgår även vad som avgjort att produktionerna under året har ansetts höra till en ort utanför Stockholm. SR nämner följande kriterier.

- Programmet läggs ut på en redaktion utanför Stockholm.
- Programmet läggs ut på ett produktionsbolag utanför Stockholm.
- Programmet läggs ut på en redaktion i Stockholm, men i programbeskrivningen anges explicit att programmet helt eller delvis ska produceras av medarbetare utanför Stockholm eller ha ett innehåll som helt eller delvis speglar Sverige utanför Stockholm.
- Beställaren bedömer att programmet innehåller material som speglar Sverige utanför Stockholm.

Enligt nämndens mening kan det diskuteras vad som bör krävas för att en produktion ska anses höra till en viss produktionsort. Med utgångspunkt i SR:s definition av vad som kännetecknar produktioner utanför Stockholm, får dock SR anses ha uppfyllt kravet i punkt 12 i anslagsvillkoren.

Uppfyllelse – SVT

I SVT:s redovisning anges att 53 procent av allmänproduktionen hade sitt ursprung från produktionsorter utanför Stockholm år 2013. I begreppet allmänproduktion ingår

förstagångssändningar inom programkategorierna fiktion, underhållning, kultur och musik, fritidsfakta, vetenskapsfakta, samhällsfakta, nyhetsmagasin riktade till barn och ungdom, sportdokumentärer och korta pausprogram. Vidare uttalas:

Utgångspunkten för definitionen av 55-procentskravet är placeringen av den aktuella produktionens ansvarige utgivare enligt SVT:s delegationsordning, i praktiken SVT:s programchefer.

Av redovisningen framgår även att SVT sedan länge tillämpar definitionen främst med anledning av att programchefen både har ansvar för och störst möjlighet att påverka programmets konkreta utformning. Programcheferna ansvarar för produktion och programutveckling vid egenproduktion, produktionsutläggning, samproduktion och inköp av program där SVT varit involverade i produktionen. I Malmö och Göteborg finns vardera två programchefer, i Stockholm finns fem programchefer och i Umeå finns en programchef.

SVT uppger att bolaget under år 2013 beslöt att påbörja ett publicistiskt samarbete med Sveriges Radio. Med ambitionen att öka effektiviteten genom att prova nya och enklare produktionsmetoder och för att utveckla utbudet för ungdomar, en målgrupp som är särskilt svår att nå, direktsändes radioprogrammet *Morgonpasset* från Stockholm lördagar och söndagar, totalt 86 timmar. Detta resulterade i att SVT inte nådde kravet på att 55 procent av utbudet ska produceras utanför Stockholm. SVT uppger vidare att om bolaget valt att inte sända programmet hade 55-procentskravet uppfyllts, 56 procent hade då producerats utanför Stockholm. Vidare uppger SVT att bolaget valt att avbryta sändningarna i broadcast inför år 2014. SVT anför också att bolagets genomsnittliga andel produktion utanför Stockholm under hela tillståndsperioden åren 2010–2013 var 56 procent.

Av redovisningen framgår att SVT inte kan anses ha uppfyllt kravet i punkt 14 i anslagsvillkoren.

4.3 PRODUKTION OCH MÅNGFALD I PROGRAMVERKSAMHETEN

4.3.1 Variation i produktionsformer och utomståendes medverkan

SVT och UR får anses ha uppfyllt kravet på variation i produktionsformer och utomståendes medverkan (15 § respektive 15 § i sändningstillstånden).

SR får vid en samlad bedömning anses ha uppfyllt kravet på variation i produktionsformer och utomståendes medverkan (17 i sändningstillståndet). Nämnden utgår från att SR:s redovisning för år 2014 kommer att innehålla uppgifter som på ett tydligare sätt möjliggör en bedömning av fördelningen på produktionsformer.

Reglering

SR, SVT och UR ska verka för mångfald i programverksamheten genom en variation i produktionsformer. Vid sidan om en betydande egen program- produktion ska utläggningar, samarbetsprojekt och inköp av program bidra till denna variation liksom utomståendes medverkan i den egna program- produktionen (17 §, 15 § respektive 15 § i sändningstillstånden).

Tidigare bedömning – SR

Granskningsnämnden ansåg i sin bedömning av 2012 års redovisning att SR vid en samlad bedömning fick anses ha uppfyllt kraven på variation i produktionsformer och utomståendes medverkan i 17 § sändningstillståndet. Nämnden uttalade vidare att redovisningen dock, som framhållits tidigare år, bör utvecklas och att kommande redovisning bör ta upp hur många sändningstimmar respektive produktionsform svarar för.

Uppfyllelse – SR

I kapitlet ”Mångfald i programproduktionen” i SR:s redovisning står att bolaget är beroende av ett stort antal externa medarbetare och produktionsbolag för att uppfylla kravet på kvalitet och mångfald i utbudet. Denna utomståendes medverkan sker i flera olika former och inom de flesta programområden. SR beskriver bland annat att skådespelare, dramatiker, regissörer, författare, musiker och litteratur- och filmvetare engageras i kulturprogrammen och att externa medarbetare ofta engageras för specialprojekt och satsningar som kräver extra insatser och specialkunskaper. I många program medverkar experter från olika delar av samhällslivet för att bidra med sakkunskap. Flera av SR:s mest populära och välkända program engagerar programledare på frilansbasis. Även i de lokala kanalerna är programledarna ofta externa medarbetare. SR uppger vidare att ett stort antal frilansare har medverkat i SR:s dokumentärer med kunskap, idéer och personligt skapade program. SR beställer också färdiga, sändningsklara programserier och enstaka program inom genrer och till de flesta kanaler

inom bolaget. Det enda som inte beställs av externa producenter är rena nyhetssändningar eller hela nyhetsprogram då dessa uteslutande produceras av interna redaktioner.

Av redovisningen framgår att kostnaderna för medverkande och programanställda sammantaget år 2013 var något lägre jämfört med år 2012. SR uppger att hur många medverkanden och produktionsbolag som anlitas, samt kostnaden för detta, varierar mellan åren beroende på utbudet.

I redovisningen ges flera exempel på vilken roll utomstående medverkande fyller i programverksamheten. Även exempel på produktionsbolag som SR samarbetat med ges. Av redovisningen framgår vidare antalet anlitate bolag för program- produktion samt hur stora kostnader SR haft för produktionsutläggningar, samproduktioner och förvärv av sändningsrätter under år 2013.

Det kan konstateras att SR har en betydande egen programproduktion. Redovisningen saknar dock även i år uppgifter om hur stor andel de olika produktionsformerna utgör av det totala utbudet och hur stor den egna programproduktionen är i förhållande till andra produktionsformer.

SR har tidigare år fått frågan hur stor andel de olika produktionsformerna (egenproduktion, produktionsutläggningar, samproduktioner och förvärv av sändningsrätter) utgjorde av SR:s totala utbud. SR svarade då avseende år 2011 att produktionsform inte är en variabel i SR:s system för redovisning av sändningstid och att det därför inte är möjligt att ta fram de olika produktionsformernas andel av utbudet. SR ombads i samband med granskningsnämndens bedömning av SR:s redovisning för verksamhetsåret 2012 att kommentera varför bolaget inte heller det året redovisat sändningstimmarnas fördelning på produktionsform. Det mot bakgrund av granskningsnämndens uttalande i bedömningen av redovisningen för år 2011, om att nämnden utgick från att SR:s redovisning för år 2012 skulle komma att innehålla uppgift om sändningstimmarnas fördelning på produktionsform. SR svarade då följande.

Sveriges Radios utbud skapas av medarbetare på redaktionerna, av externa producenter, frilansjournalister, produktionsbolag och en stor mängd kulturarbetare som musiker, skådespelare och så vidare. Vissa delar av utbudet består av traditionellt tablålagda program. Där går att urskilja vad som producerats av externa produktionsbolag eller av en frilansjournalist som gjort ett helt program. Den större delen av radioproduktionen görs dock på annat sätt, där utomstående medverkar på ett integrerat sätt i produktionen. Verksamheterna är alltför sammansatta för att det ska vara möjligt att mäta olika produktionsformer i sändningstid. Ett sändningstidsmått kan dessutom bli missvisande. Utlägg på externa produktionsbolag eller frilansare görs i huvudsak för att berika och tillföra utbudet något vi inte kan stå för själva. Då är kvaliteten och det unika viktigare än volymen, det vill säga antalet timmar.

I syfte att få en mätbar uppföljning av de olika produktionsformernas inverkan på totalutbudet och variationen över tid ansåg nämnden i bedömningarna av år 2010, 2011 och 2012 års redovisningar att SR:s kommande redovisningar bör ta upp hur många sändningstimmar som respektive produktionsform svarar för. Nämnden står även i årets bedömning fast vid denna hållning. Nämnden utgår från att SR:s redovisning för år 2014

kommer att innehålla uppgifter som på ett tydligare sätt möjliggör en bedömning av fördelningen på produktionsformer. Det kan i sammanhanget nämnas att det i anslagsvillkoren för år 2014 uttrycks en förväntan om att public service-bolagen i samverkan ska utveckla sin redovisning med inriktning på att så långt som möjligt åstadkomma en gemensam redovisningsform som kan tas i bruk för redovisningen för år 2014. I arbetet ska bland annat ingå att ta fram konkreta uppföljningsbara resultatmätt. Resultatmåttan bör utformas så att de ger väsentlig information om uppdraget och förmedlar viktiga erfarenheter av verksamheten.

SR ger i sin redovisning en utförlig beskrivning av utomståendes medverkande samt information om i vilka typer av produktioner de förekommer. Granskningsnämnden anser att det kan utläsas av SR:s redovisning att bolaget i enlighet med sitt public service-uppdrag har bidragit till mångfalden genom utomståendes medverkan i den egna programproduktionen.

Granskningsnämnden anser vid en samlad bedömning att SR får anses ha uppfyllt kraven på variation i produktionsformer och utomståendes medverkan i 17 § i sändningstillståndet. Redovisningen bör dock, som framhållits tidigare år, utvecklas.

Tidigare bedömning – SVT

Granskningsnämnden ansåg vid en samlad bedömning av SVT:s redovisning för år 2012 att SVT fick anses ha uppfyllt kraven på variation i produktionsformer och utomståendes medverkan i 15 § i sändningstillståndet.

Uppfyllelse – SVT

Av SVT:s redovisning framgår att SVT liksom tidigare har en betydande egen programproduktion och att fördelningen mellan produktionstyper varierat något under tillståndperioden. Antalet sändningstimmar förstasändningar för svenska samproduktioner har ökat något jämfört med år 2012 liksom sändningstimmar för utländska samproduktioner. Antalet sändningstimmar förstasändningar för svenska förvärv har sjunkit liksom för utländska förvärv.

SVT uppger att volymmässigt utgörs den största delen av utbudet av egenproduktion, främst nyheter och *SVT Forum* som produceras inom bolaget. Under år 2013 var 41 procent av SVT:s totala sända utbud egenproducerat. Utländska inköp stod för ytterligare 46 procent av det totala utbudet. Denna del har minskat något jämfört med år 2012. Av det svenska utbudet är en mindre del att se som allmänproduktion. Det är främst inom denna del som alternativ till egenproduktionen förekommer. Totalt 1 746 timmar av utbudet var allmänproduktion varav 36 procent producerats i samarbete med eller inköpts av utomstående svensk producent vilket är en ökning jämfört med år 2012.

SVT uppger vidare att bolaget sedan flera år har ökat antalet utläggningar och samproduktioner, främst inom drama. Det svenska dramat får en allt större uppmärksamhet i världen och intresset för den svenska produktionen blir allt större. Det har medfört att samproduktionerna ökar samtidigt som en något högre andel av

bolagets produktion, inom många programkategorier, läggs ut på utomstående bolag. Trots ökningen av utläggningar har arvodena till utomstående ökat jämfört med år 2012. Däremot har antalet arvoderade återigen minskat.

SVT uppger liksom tidigare år att det medför svårigheter att beräkna det exakta antalet arvoderade medverkande. SVT har arvoderat drygt 3 200 enskilda personer, en minskning med nästan 400 personer från år 2012, och med nästan 1 200 personer jämfört med år 2011 (granskningsnämndens notering) samt ytterligare drygt 1 100 ersättningar via företag som således motsvarar minst lika många personer men sannolikt fler.

Av redovisningen framgår att utomstående medverkande främst förekommer inom dramaproduktion och underhållningsprogram samt även i kultur- och musikprogram.

Granskningsnämnden anser att SVT får anses ha uppfyllt kraven på variation i produktionsformer och utomståendes medverkan i 15 § i sändningstillståndet.

Tidigare bedömning – UR

Granskningsnämnden ansåg i bedömningen av UR:s redovisning för år 2011 att UR:s programverksamhet i sin helhet, sett till både radio och tv, fick anses bestå av en variation i produktionsformer. Enligt nämnden kunde det vidare utläsas av redovisningen att UR i enlighet med sitt public service-uppdrag hade bidragit till mångfalden genom utomståendes medverkan i den egna programproduktionen. Nämnden uttalade dock att UR i kommande redovisning, vilket hade påpekats redan i bedömningen året tidigare, borde kommentera på vilket sätt UR avser att säkerställa en variation i produktionsformer även inom radioverksamheten.

Granskningsnämnden, som beaktade vad UR hade anfört om svårigheter att uppnå variation i produktionsformer för radio, ansåg vid en sammantagen bedömning av UR:s redovisning för år 2012, att UR fick anses ha uppfyllt kraven på variation i produktionsformer och utomståendes medverkan i 15 § i sändningstillståndet.

Uppfyllelse – UR

UR har i uppdrag att sända radio- respektive tv-program. UR ska verka för mångfald i programverksamheten genom en variation i produktionsformer. Enligt nämndens mening innebär kravet på mångfald rimligen att såväl radio- som tv- verksamhet ska kunna visa upp en variation i produktionsformer.

Inom såväl radio som tv har UR en betydande egen programproduktion. Den sända egenproduktionsvolymen i tv fortsatte öka under år 2013. Den sända egenproduktionsvolymen i radio minskade däremot i jämförelse med tidigare år i takt med att svenska produktionsutläggningen ökade. Vad avser tv-produktion visar UR:s redovisning att det finns en variation i produktionsformer genom svenska produktionsutläggningar, svenska och utländska samproduktioner samt svenska och utländska förvärv. Samma spridning återfinns inte, i likhet med tidigare år, i radioutbudet där de produktionsformer som finns representerade, utöver egenproduktion, är svenska

samproduktioner och svenska produktions- utläggningar. Utländska samproduktioner och produktionsutlägg förekom inte, liksom tidigare år, under år 2013. UR uppgav i förra årets redovisning att bolaget inte kan uppnå en variation i produktionsformer på radiosidan på samma sätt som när det gäller tv-produktion på grund av språkliga barriärer. Det finns enligt UR ingen internationell marknad för radioprogram. I årets redovisning uppger UR att radioproduktionen domineras av egenproduktion eftersom möjligheten till variation genom produktionsutläggningar och inköp av utbildningsprogram inte är desamma som på tv-marknaden. UR uppger vidare att trots detta har bolaget under år 2013 ökat andelen produktionsutläggningar och inköp. Redovisningen visar vidare att UR:s svenska produktionsutläggningar för radio har ökat kraftigt de senaste tre åren och att samproduktioner minskat till endast två timmar förstasändning år 2011, 2012 och år 2013.

Om utomståendes medverkan uttalas i redovisningen att sådan medverkan i egna produktioner spelar en viktig roll för UR:s radio- och tv-utbud och att utomståendes medverkan förekommer i princip i samtliga produktioner. Vilken sorts medverkan det är beror på programformatet.

UR:s programverksamhet i sin helhet, sett till både radio och tv, får enligt granskningsnämnden anses bestå av en variation i produktionsformer. Enligt nämnden kan det vidare utläsas av redovisningen att UR i enlighet med sitt public service-uppdrag har bidragit till mångfalden genom utomståendes medverkan i den egna programproduktionen.

Granskningsnämnden, som beaktar vad UR har anfört om svårigheter att uppnå variation i produktionsformer för radio, anser att UR får anses ha uppfyllt kraven på variation i produktionsformer och utomståendes medverkan i 15 § i sändningstillståndet.

4.3.2 Program på svenska språket m.m.

SR och UR får anses ha uppfyllt kravet i 14 kap. 6 § i radio- och tv-lagen.

SVT och UR får anses ha uppfyllt kravet i 5 kap. 7 § i radio- och tv-lagen.

Reglering

För SR och UR gäller att sändningarna i radio ska, om det inte finns särskilda skäl mot det, i betydande omfattning innehålla program på svenska språket, program med artister verksamma i Sverige och verk av upphovsmän verksamma i Sverige (14 kap. 6 § radio- och tv-lagen).

För SVT och UR gäller radio- och tv-lagens bestämmelser om program av europeiskt ursprung. Av 5 kap. 7 § framgår att den som sänder tv på annat sätt än genom tråd ska se till att följande krav uppfylls, om det inte finns särskilda skäl mot det.

1. Mer än hälften av den årliga sändningstiden ska upptas av program av europeiskt ursprung.
2. Minst tio procent av den årliga sändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten ska avse program av europeiskt ursprung som har framställts av självständiga producenter. En så stor andel som möjligt bör utgöras av program som har färdigställts under de närmast föregående fem åren.

Tv-sändningar ska, om det inte finns särskilda skäl mot det, i betydande omfattning innehålla program på svenska språket, program med artister verksamma i Sverige och verk av upphovsmän verksamma i Sverige.

Andelen europeiska produktioner redovisas i särskild ordning till Myndigheten för radio och tv.

Tidigare bedömning – SR

Nämnden ansåg i sin bedömning av SR:s redovisning för år 2012 att SR fick anses ha uppfyllt kraven i 14 kap. 6 § i radio- och tv-lagen. Nämnden ansåg att kommande redovisningar borde innehålla uppgifter som visar hur stor andel av programmen där artister verksamma i Sverige deltar respektive innehåller verk av upphovsmän verksamma i Sverige samt att det även framgår hur stor andel av sändningarna som innehåller program på svenska språket.

Uppfyllelse – SR

SR uppger i sin redovisning att andelen program på svenska språket är omkring 94 procent. SR prioriterar att spela musik av och med svenska tonsättare och utövare men

kvoterar inte sångspråket. Hälften av all musik som spelas är svensk, det vill säga av och med svenska upphovsmän och utövare. Omkring hälften av den svenska musik som spelas framförs på svenska språket. SR uppger att de inte har statistik över vilka artister och/eller upphovsmän som är verksamma i Sverige. SR nämner att i *Radioteaterns* produktion medverkar i stort sett enbart skådespelare verksamma i Sverige då föreställningarna ges på svenska. Samma sak gäller de flesta övriga kulturproduktioner, till exempel uppläsningar som *Radioföljetongen/Novellen* och *Dagens dikt*.

Granskningsnämnden anser att SR får anses ha uppfyllt kraven i 14 kap. 6 § i radio- och tv-lagen.

Tidigare bedömning – SVT

Nämnden ansåg i sin bedömning av SVT:s redovisning för år 2012 att SVT fick anses ha uppfyllt kraven i 5 kap. 7 § i radio- och tv-lagen. Nämnden ansåg att kommande redovisningar borde innehålla uppgifter som visar hur stor andel av programmen där artister verksamma i Sverige deltar respektive innehåller verk av upphovsmän verksamma i Sverige.

Uppfyllelse – SVT

Av SVT:s redovisning framgår att 83 procent av det samlade utbudet har europeiskt ursprung. Drygt hälften av det europeiska utbudet är svenskt, vilket enligt SVT medför att en stor del av utbudet är program på svenska språket, program med artister verksamma i Sverige respektive verk av upphovsmän verksamma i Sverige. SVT uppger att det i dagsläget är omöjligt att föra den typen av register över medverkande och upphovsmän enligt kravet om verksamhet i Sverige. SVT anser ändå att kravet får ses som uppfyllt.

Granskningsnämnden anser att SVT får anses ha uppfyllt kraven i 5 kap. 7 § i radio- och tv-lagen.

Tidigare bedömning – UR

Nämnden ansåg i sin bedömning av UR:s redovisning för år 2011 att UR fick anses ha uppfyllt kraven i 5 kap. 7 § i radio- och tv-lagen. Nämnden ansåg att kommande redovisningar borde innehålla uppgifter som visar hur stor andel av programmen där artister verksamma i Sverige deltar respektive innehåller verk av upphovsmän verksamma i Sverige. I bedömningen för år 2012 ansåg nämnden att UR fick anses ha uppfyllt kraven i 14 kap. 6 § i radio- och tv-lagen samt 5 kap. 7 § i radio- och tv-lagen. Nämnden påpekade att UR:s redovisning även bör redovisa uppgifter beträffande radio.

Uppfyllelse – UR

Av UR:s redovisning framgår att andelen av sändning av europeisk produktion minskat något i förhållande till år 2012. Av det totala utbudet för tv år 2013 utgjorde europeiskt material 62 procent. Av den totala sändningsvolymen på 3 932 timmar i tv var 2 447 timmar (62 procent) svensk produktion – program på svenska språket, program med artister och andra medverkande verksamma i Sverige och program som innehåller verk av upphovsmän verksamma i Sverige.

UR har getts tillfälle att redogöra för hur stor andel av UR:s sändningar i radio som innehåller program på svenska språket, program med artister verksamma i Sverige och verk av upphovsmän verksamma i Sverige.

UR har svarat att av all UR:s sända volym i radio år 2013, 376 timmar, var 327 timmar på svenska språket och de resterande timmarna på nationella minoritetsspråk, övriga minoritetsspråk samt program på skolväsendets moderna språk engelska, tyska, franska och spanska. Samtliga sända timmar radio var svensk produktion. Den svenska radioproduktionen, liksom den svenska tv-produktionen, utgjordes av program som i hög grad innehåller artister och verk av upphovsmän verksamma i Sverige. Vidare uppger UR att de inte har möjlighet att redovisa hur stor del av sändningarna i radio som innehåller program med artister verksamma i Sverige och verk av upphovsmän verksamma i Sverige. UR anser dock att programföretaget väl lever upp till kraven i radio- och tv-lagen.

Nämnden anser att det framgår av UR:s redovisning och komplettering att den stora mängden program på svenska språket i betydande omfattning innehöll program med artister verksamma i Sverige och verk av upphovsmän verksamma i Sverige. Granskningsnämnden anser att UR får anses ha uppfyllt kraven i 5 kap. 7 § och 14 kap. 6 § i radio- och tv-lagen.

4.4 KULTUR

SR och SVT får anses ha uppfyllt sina respektive kulturuppdrag för år 2013, samt kravet på att fördjupa, utveckla och vidga kulturutbudet under tillståndspanoden (12 § respektive 10 § i sändningstillstånden).

UR får anses ha uppfyllt sitt public service-uppdrag på kulturområdet (13 § i sändningstillståndet).

Reglering

SR och SVT ska erbjuda ett mångsidigt kulturutbud av hög kvalitet. Detta utbud ska fördjupas, utvecklas och vidgas under tillståndspanoden. SR och SVT ska bevaka, spegla och kritiskt granska händelser på kulturlivets olika områden i Sverige och i andra länder. Det utländska programutbudet ska spegla olika kulturkretsar och innehålla program från olika delar av världen. Program om och från de nordiska grannländerna ska sändas i syfte att stärka den nordiska kulturgemenskapen. SR och SVT ska, själva och i samarbete med utomstående producenter och utövare i det svenska kulturlivet, svara för en omfattande produktion av kulturprogram i vid mening och då särskilt på det svenska språket. Särskild vikt ska läggas vid dramaproduktion av hög kvalitet. En viktig del är att spegla de många olika kulturer och kulturyttringar som finns i Sverige. SR och SVT ska göra föreställningar, konserter och andra kulturhändelser tillgängliga för hela publiken genom samarbeten med kulturinstitutioner samt fria kulturproducenter på skilda kulturområden i hela Sverige. SVT ska bidra till utvecklingen av svensk filmproduktion (12 § respektive 10 § i sändningstillstånden).

I anslagsvillkoren för SR och SVT anges att bolagens respektive kulturuppdrag ska redovisas tydligare (punkt 17 respektive 21 i anslagsvillkoren).

UR ska erbjuda ett mångsidigt utbud som speglar de olika kulturer som finns i Sverige och innehåller program från olika delar av världen (13 § i sändnings- tillståndet).

Tidigare bedömning – SR, SVT och UR

I sin bedömning för år 2010, 2011 och 2012 ansåg granskningsnämnden att SR, SVT och UR fick anses ha uppfyllt sina respektive kulturuppdrag. Nämnden efterfrågade i sin bedömning för år 2011 att SR och SVT tydligare borde redovisa det tredelade kulturuppdraget som innefattar bevakning, produktion och tillgängliggörande. I sin bedömning för år 2012 efterfrågade nämnden att SR tydligare borde redovisa vad som har sänts i marksänd radio och att SVT tydligare borde redovisa det tredelade kulturuppdraget som innefattar bevakning, produktion och tillgängliggörande.

Uppfyllelse – SR

Under rubriken "Några av årets nyheter" redogör SR för att kulturutbudet har vidgats, fördjupats och utvecklats.

Under rubriken ”Bevakning, spegling och granskning” ger SR flera exempel på program och dokumentärer som bevakar, speglar och granskar kulturlivet i Sverige och världen.

Under rubriken ”Produktion och kulturskapande” lyfter SR fram att bolaget erbjuder Sveriges största scen och ger en rad exempel på egenproducerad dramaproduktion som sänts under året. Under rubriken återfinns också en beskrivning av samarbete med kulturinstitutioner både vad gäller produktion och tillgängliggörande av föreställningar, konserter och andra kulturhändelser. SR pekar också på kulturskapandet i de lokala kanalerna som ofta sker med en delaktig publik.

Under rubriken ”Tillgängliggörande” redogör SR för sitt arbete med att göra kulturen tillgänglig. Under året öppnades Radioteaterbiblioteket där en del av SR:s arkivmaterial gjordes tillgänglig i för lyssnarna. Andra exempel på tillgängliggörandet är enligt SR förnyelse av produktionssätt form och innehåll, utveckling av programmen, att publiken bjudits in att delta i olika evenemang, kulturwebben och *Musikguiden* och många samarbeten med kulturinstitutioner över hela landet.

Totalt har sändningstiden inom området kultur ökat med 460 timmar jämfört med år 2012. Kostnaden för sändningarna inom området kultur har minskat med ca 400 000 kronor, från 263,1 Mkr år 2012 till 258,7 Mkr år 2013.

SR uppger i sin redovisning att SR och public service-företagen i de nordiska länderna har ett väletablerat samarbete sedan lång tid tillbaka. Utöver det rent publicistiska samarbetet har företagen utbyte av varandras erfarenheter i frågor kring programutveckling och utveckling av redaktionella rutiner.

SR framhäver speciellt Nordiska featurekonferensen som årligen samlar dokumentärjournalister från de nordiska länderna. Under 2013 låg fokus på stöd och rådgivning i gemensamma problem som till exempel upphovsrätsfrågor. Även musikredaktionen samarbetar med de nordiska musikkanalerna, främst inom ramen för EBU.

Granskningsnämnden har bett SR komplettera sin redovisning med en kort redogörelse för hur bolaget har fördjupat, utvecklat och vidgat sitt kulturutbud *under tillståndsperioden*. SR har svarat följande.

SR har under tillståndsperioden vidgat kulturutbudet dels genom att expandera bevakning och rapportering, dels genom att söka nya publikgrupper. Exempelvis har SR:s kulturkorrespondent hela världen som bevakningsfält. Den tydligaste expansionen är sannolikt utbyggnaden av *Kulturnytt* – som gått från tre sändningar i en kanal, till nio sändningar i tre kanaler, varje vardag. Därmed är den också ett exempel på hur SR sökt nya publikgrupper. Kulturnytts sändningar i P4 når en stor och ny publik med kulturrapportering. Annan vidgning är kulturbevakningen för den yngre publiken i P3 *Nyheter* och *PP3*, samt *Lundströms bokradio* i P1 som fångar en stor litteraturintresserad publik med ett nytt, nära och kunnigt tilltal. Fördjupning har under perioden skett exempelvis i det utvecklade *Nya vågen/Obs*, där kulturdebatten både förs och analyseras i sändningar från flera orter runtom i landet. Detsamma

gäller *Kulturdokumentären* och *Kritiken*, program som rör sig på djupet av diskussionen om konst, kultur och samhälle. Det nämnda är delar av den utveckling av utbudet SR arbetat löpande med. Ytterligare exempel, som finns inom den skapande delen av utbudet, är Radioteaterns utveckling av nya format: *Möjliga samtal*, *Ditt parti* och den stora satsningen *Världshistorien*, som i ett unikt samarbete med alla länsteatrar dagligen sände kortpjäser om människor som genom historien riskerat livet för yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. Sammantaget har SR under perioden gjort medvetna satsningar som gett viktiga erfarenheter för vidare utveckling. I stor utsträckning har programsatsningar också kunnat växlas in i ordinarie verksamhet, som titlarna ovan antyder.

Granskningsnämnden konstaterar att SR:s redovisning är utförligare än föregående år, vilket ligger i linje med kravet i anslagsvillkoren att kulturuppdraget ska redovisas tydligare. SR har bland annat på ett tydligare sätt redovisat vad som har sänts i marksänd radio. Nämnden anser att SR får anses ha uppfyllt sitt kulturuppdrag för år 2013, samt kravet på att fördjupa, utveckla och vidga kulturutbudet under tillståndsperioden.

Uppfyllelse – SVT

SVT ger flera exempel på program som ryms inom det utbud som klassificerats som kulturfakta med uppgift att bevaka, spegla och kritiskt granska händelser på kulturlivets olika områden. SVT framhåller *Gomorrön Sverige* som varje vardag har en magasinindel med aktuell kultur, dessutom sänds varje onsdag *Kulturpanelen*. SVT lyfter också fram programmet *Babel* som har svensk och internationell litteratur som främsta bevakningsområde och kulturprogrammet *Kobra*.

SVT redogör för ett antal svenska dramaproduktioner som väckt stort intresse under år 2013. En målsättning under året var även att det icke engelskspråkiga utbudet skulle öka och att bidra till utvecklingen av svensk film.

SVT redogör för ett antal samproduktioner som har gjorts med nordiska länder. SVT är en del av Nordvisionsutbytet. Totalt har SVT sänt 1 414 timmar (1 516 timmar år 2012) med inköpta program av nordiskt ursprung under år 2013.

SVT framhåller att musikutbudet under år 2013 visade på ett brett spektrum och valmöjligheter för publiken. SVT ger flera exempel på återkommande produktioner samt musikedokumentärer.

SVT har samverkat med en rad kulturinstitutioner och kulturproducenter i olika delar av Sverige och tillgängliggjort föreställningar från deras scener vilket exemplifieras i redovisningen. SVT framhåller *Veckans föreställning* som bidrog till variation i ämnen och form och *Folk och världsmusikgalan 2013* som sändes från Gävle.

Granskningsnämnden har bett SVT komplettera sin redovisning med en kort redogörelse för hur bolaget har fördjupat, utvecklat och vidgat sitt kulturutbud *under tillståndsperioden*. SVT har svarat att bolaget har ökat programkostnaderna för områdena fiktion och kultur och musik med 26 procent mellan år 2009 och år 2013. SVT har därutöver svarat följande.

Totalt sett har SVT lagt mer resurser och även en större andel av resurserna på det utbud som bolaget kallar fiktion och kultur och musik. Inom fiktionen har SVT under åren satsat mer på utveckling av dramat som bland annat resulterat i serier som fått stor internationell uppmärksamhet. Två av dessa, *Bron* och *Åkta människor*, har förutom att de visats i en mängd länder världen över även dykt upp som nyinspelningar i Storbritannien-Frankrike och USA-Mexiko. Det är mycket ovanligt att program från Sverige på så sätt når en helt ny publik utanför Nordens gränser. Andra exempel på drama med stor genomslagskraft och ökad satsning på manus är *Torka aldrig tårar*, *30 grader i februari* och *Fröken Frimans krig*. Inom kultur och musik har SVT arbetat med att vidga programområdet för att på så sätt bjuda in en ny publik som normalt sätt inte tar del av SVT:s viktiga men traditionella kulturutbud. Uppmärksammade exempel på denna nysatsning är *Maestro*, *Konstkuppen*, *Alla är fotografer* och *Livet på Operan*. Mycket arbete har lagts ner på att både behålla de traditionella kulturprogrammen så som *Babel*, *Kobra* och *Sverige* och att ta fram nya format och titlar som skiljer sig i form och tilltal. Veckans föreställning har utvecklats och visar varje vecka konserter i samarbete med andra, egna produktioner eller inköp från hela världen.

Granskningsnämnden konstaterar att SVT:s redovisning är utförligare än föregående år, vilket ligger i linje med kravet i anslagsvillkoren att kulturuppdraget ska redovisas tydligare. SVT har bland annat på ett tydligare sätt redovisat det tredelade kulturuppdraget som innefattar bevakning, produktion och tillgängliggörande. Nämnden anser att SVT får anses ha uppfyllt sitt public service-uppdrag på kulturområdet för år 2013, samt kravet på att fördjupa, utveckla och vidga kulturutbudet under tillståndsperioden.

Uppfyllelse – UR

UR har i sin redovisning på ett tydligt sätt visat att bolaget tillhandahåller ett mångsidigt utbud som speglar de olika kulturer som finns i Sverige och att UR:s utbud innehåller program från olika delar av världen. Granskningsnämnden anser att UR får anses ha uppfyllt sitt public service-uppdrag på kulturområdet.

4.5 BARN OCH UNGA

Sammantagen reglering

SR, SVT och UR ska erbjuda ett varierat utbud av program av hög kvalitet för och med barn och unga. Programmen ska på barns och ungdomars egna villkor förmedla nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser från olika delar av Sverige och världen. Programföretagen ska ha en omfattande nyproduktion och egen produktion av program i olika genrer för barn och unga. Bolagen ska särskilt utveckla programverksamheten för de äldre barnen och ungdomarna. SR, SVT och UR ska ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper. SVT och UR ska även ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk (14 §, 11 § respektive 11 § i sändningstillstånden).

För samtliga programföretag gäller att tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning ska prioriteras särskilt (15 §, 13 § respektive 12 § i sändningstillstånden).

För SVT gäller även att inriktningen på programverksamheten för döva ska vara att sända främst nyheter, information och kulturprogram på teckenspråk. Barn och ungdomar ska särskilt prioriteras (13 § i sändningstillståndet).

Enligt sändningstillstånden ska SR, SVT och UR ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper (14 §, 11 § respektive 11 § i sändningstillstånden).

Överenskommelser mellan bolagen

SR, SVT och UR får enligt sändningstillstånd och anslagsvillkor sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser i fråga om verksamhet för språkliga och etniska minoriteter och program om och för personer med funktionsnedsättningar. Överenskommelserna beskrivs under rubrikerna ”Barn och ungdomar som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper”, ”Barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk” och ”Tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning”.

4.5.1 Nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn och ungdomar

SR får anses ha uppfyllt kravet på utbud av nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn och ungdomar (14 § i sändningstillståndet).

SVT får anses ha uppfyllt kravet på utbud av nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn. Nämnden anser dock att SVT inte kan anses ha uppfyllt kravet på utbud av nyheter samt kulturella och konstnärliga upplevelser för ungdomar (11 § i sändningstillståndet).

UR får anses ha uppfyllt kravet på utbud av nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn och ungdomar (11 § i sändningstillståndet). Till kommande redovisning bör UR dock på ett tydligare sätt redogöra för hur villkoret är uppfyllt.

Reglering

SR, SVT och UR ska erbjuda ett varierat utbud av program av hög kvalitet för och med barn och unga. Programmen ska på barns och ungdomars egna villkor förmedla nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser från olika delar av Sverige och världen (14 §, 11 § respektive 11 § i sändningstillstånden).

Tidigare bedömning – SR

För år 2012 redovisade SR 27 sändningstimmar nyheter för barn. Utbudet av program för barn hade därutöver bestått av 1 322 timmar kultur, 6 timmar sport, 52 timmar underhållning och 4 113 timmar musik. SR uppgav även att de erbjudit de yngre barnen fakta med hjälp av fiktion och beskrev att de har sänt fakta för barn inom ramen för produktionerna av *Unga Radioteatern* och *Barnradion* samt i inslag i anslutning till julkalendern. Under en helg i anslutning till skolornas sportlov tog barnen över P4 och sände även då faktautbud. Granskningsnämnden ansåg att SR fick anses ha levt upp till kravet på att förmedla utbud av nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn. I sin bedömning av redovisningen för år 2012 ansåg granskningsnämnden även att SR fick anses ha uppfyllt kravet på nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för ungdomar.

Uppfyllelse – SR

SR redovisar svenskspråkiga program per programområde fördelat på barn upp till 12 år och ungdomar mellan 13 och 19 år.

Barn

Av redovisningen framgår att bolaget sänt 27 timmar nyheter för barn. Utbudet program för barn har därutöver bestått av 1 319 timmar kultur, 52 timmar underhållning och 4 100 timmar musik. SR uppger att de erbjuder de yngre barnen fakta med hjälp av fiktion och beskriver att de har sänt fakta för barn inom ramen för produktionen av *Barnradion*. Till varje avsnitt av *Julkalendern* framförde radioapan ett specialskrivet musikstycke som handlade om ett särskilt väder. En liknande metodik användes för att ge barnen fakta om fåglar. Under två veckor i P4 fick Radioapan och hans vänner i Sagoskogen sjunga olika specialkomponerade sånger om nordiska fåglar. Vidare skriver SR att förutom *Junior i P4*, *Vi i femman*, *Juniorsporten* och *Sommarlov* är många av *Unga Radioteaterns* föreställningar baserade på fakta.

Granskningsnämnden anser att SR får anses ha levt upp till kravet på att förmedla utbud av nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn (14 § i sändningstillståndet).

Ungdomar

Av redovisningen framgår att SR haft sändningar för ungdomar inom de aktuella områdena. Under år 2013 sände SR 264 timmar nyheter, 450 timmar samhälle, 95 timmar livsstil, 609 timmar kultur, 206 timmar sport, 934 timmar underhållning, 12 015 timmar musik och 44 timmar service. SR har ombetts att närmare redogöra för vad bolaget sänt inom området fakta för ungdomar.

SR har svarat att bolaget inte använt kategorin fakta som ett eget programområde, eftersom fakta förmedlas inom flertalet olika programområden. Huvuddelen av utbudet för ungdomar sänds i P3 och SR har beskrivit några program i den kanalen som på ett särskilt sätt förmedlar fakta för en yngre publik.

Granskningsnämnden anser att SR får anses ha uppfyllt kravet på nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för ungdomar.

Tidigare bedömning – SVT

Granskningsnämnden konstaterade vid bedömningen av 2012 års redovisning att SVT redovisade sändningar för barn inom de aktuella områdena. Bolaget redovisade 56 timmar kultur/musik, 281 timmar fakta och 25 timmar nyheter. SVT fick anses ha levt upp till kravet på nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn. Nämnden ansåg vidare att SVT inte kunde anses ha levt upp till kravet på nyheter samt kulturella och konstnärliga upplevelser för ungdomar. Av SVT:s redovisning framgick att programutbudet för ungdomar dominerades av fiktion och underhållning. Vidare innefattade utbudet 38 sändningstimmar inom området fakta och 4 timmar kultur/musik. Sändningar för ungdomar inom området nyheter saknades.

Uppfyllelse – SVT

Granskningsnämnden har mot bakgrund av redovisningen bett SVT komplettera sin redovisning med uppgift om vilka åldersgrupper som avses. SVT har uppgett att med

barn avses 3–11 år och med ungdomar (unga) avses 12–19 år. När SVT internt definierar äldre barn avses 7-11 år.

Granskningsnämnden konstaterar att SVT redovisar sändningar för barn inom de aktuella områdena. Bolaget redovisar 36 timmar kultur/musik, 220 timmar fakta och 29 timmar nyheter. SVT får anses ha levt upp till kravet på nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn i 11 § i sändningstillståndet.

Av SVT:s redovisning framgår att programutbudet för ungdomar domineras av fiktion och underhållning. Vidare innefattar utbudet 29 sändningstimmar inom området fakta och 2 timmar kultur/musik. Sändningar för ungdomar inom området nyheter saknas. Nämnden anser att SVT inte kan anses ha levt upp till kravet på nyheter samt kulturella och konstnärliga upplevelser för ungdomar i 11 § i sändningstillståndet.

Tidigare bedömning – UR

I sin bedömning av UR:s redovisning för år 2012 ansåg granskningsnämnden att UR fick anses ha uppfyllt kravet på nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn och ungdomar. Av redovisningen framgick att utbudet för barn och ungdomar var mycket varierat och att utbudet omfattade sändningar inom de aktuella områdena.

Uppfyllelse – UR

Av UR:s redovisning framgår att bolagets utbud för barn och ungdomar är mycket varierat. Av redovisningen framgår att för förskolan har UR bland annat satsat på program inom språkutveckling och natur och teknik.

För de lägsta årskurserna sände UR program inom svenska, engelska, trafik, natur, religion, historia, matematik och livskunskap. För årskurserna 4–6 koncentrerades utbudet under år 2013 till svenska, läs- och skrivutveckling, engelska, NO och samhällskunskap.

Av de sända programmen för årskurs 7–9 var flest inom samhällsorienterade ämnen, NO, samlevnad, svenska och moderna språk. Av redovisningen framgår att utbudet för gymnasieskolan bestod av sändningar inom områdena samhällsorienterade ämnen, historia och matematik. UR uppger att bolaget har sänt 1,50 timmar nyheter för barn i radio, 16,70 timmar nyheter för barn i tv och 6 timmar nyheter för unga i radio, en ökning jämfört med tidigare år.

Granskningsnämnden anser att det inte tillräckligt tydligt framgår i redovisningen vad UR sänt inom området kultur för barn respektive unga. UR har därför i två omgångar ombetts att närmare redogöra för det. UR har i bolagets senaste komplettering redogjort för ett stort antal program som bolaget menar förmedlar kulturella och konstnärliga upplevelser från olika delar av Sverige och världen för barn och ungdomar i både tv och radio.

Granskningsnämnden anser att UR får anses ha uppfyllt kravet på nyheter, fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser för barn och ungdomar i 11 § i

sändningstillståndet. Till kommande redovisning bör UR dock på ett tydligare sätt redogöra för hur villkoret är uppfyllt.

4.5.2 Egen nyproduktion för barn och unga

SR, SVT och UR får anses ha uppfyllt kravet på en omfattande egen nyproduktion för barn och unga (14 §, 11 § respektive 11 § i sändningstillstånden).

Enligt nämnden bör SVT:s kommande redovisning innehålla uppgift om hur stor del av produktionen som avser barn respektive unga.

Reglering

Programföretagen ska ha en omfattande nyproduktion och egen produktion av program i olika genrer för barn och unga (14 §, 11 § respektive 11 § i sändningstillstånden).

Inför den föregående tillståndsperioden framhöll regeringen behovet av nyskapande barn- och ungdomsprogram, vilket enligt regeringen bland annat innebar ”att programföretagen ska ha en omfattande egen nyproduktion” (prop. 2005/06:112 s. 59). Granskningsnämnden anser mot den bakgrunden att ”omfattande nyproduktion och egen produktion” får anses syfta på just egen nyproduktion.

Tidigare bedömning – SR

Nämnden ansåg i bedömningen av SR:s redovisning för år 2011 att SR fick anses ha uppfyllt kravet på en omfattande egen nyproduktion för barn och unga. Nämnden uttalade i bedömningarna av år 2010 och 2011 års redovisningar att SR:s kommande redovisningar borde kompletteras med uppgift om hur omfattande nyproduktionen för barn och unga är och hur stor del av den som är egenproducerad. I sin bedömning av SR:s redovisning för år 2012 konstaterade nämnden att det av SR:s redovisning framgick att bolaget under året har haft nyproduktion inom olika genrer för både barn och unga och att produktionen i huvudsak förekommit inom ramen för befintliga program. Nämnden konstaterade vidare att det inte heller i den då aktuella redovisningen framgick exakt hur omfattande nyproduktionen för barn och unga var, eller hur stor del av den som var egenproducerad. Nämnden ansåg dock att SR fick anses ha uppfyllt kravet på omfattande egen nyproduktion för barn och unga i 14 § i sändningstillståndet.

Uppfyllelse – SR

I sin redovisning för år 2013 uppger SR att hela utbudet för barn och unga bygger på idéer och projekt initierade av SR. Merparten av utbudet produceras internt, men till vissa projekt och program anlitas externa aktörer för att få bredd och mångfald i utbudet. Dels kan utomstående medverka i interna produktioner, dels kan vissa program eller inslag göras av ett produktionsbolag. Vid externa produktioner finns alltid en exekutiv producent från SR som har huvudproducent-ansvar och som svarar för public service-perspektivet. SR uppger vidare att det mesta av programbolagets utbud för barn och ungdomar är nyproduktioner. Under åtta sommarveckor sändes dock klassiska

barnsagor. Även Unga Radioteatern sände ett antal repriser år 2013, ungefär hälften av föreställningarna var repriser från tidigare år.

Granskningsnämnden konstaterar att det av SR:s redovisning framgår att bolaget under året har haft nyproduktion inom olika genrer för både barn och unga. Nämnden anser att SR får anses ha uppfyllt kravet på omfattande egen nyproduktion för barn och unga i 14 § i sändningstillståndet.

Tidigare bedömning – SVT

Granskningsnämnden konstaterade i sin bedömning av SVT:s redovisning för år 2012 att SVT fick anses ha uppfyllt kravet på omfattande egen nyproduktion för barn och unga men uttalade att kommande redovisning borde innehålla uppgift om hur stor del av produktionen som avser barn respektive unga.

Uppfyllelse – SVT

SVT uppger i redovisningen för år 2013 att av det förstasända utbudet utgjorde två tredjedelar ett utbud på svenska varav den största delen var egenproducerat. Varje år skapas många nya program i olika genrer samtidigt som gamla väl beprövade titlar ständigt utvecklas och förnyas.

Granskningsnämnden konstaterar att det av redovisningen inte framgår hur stor del av den egna nyproduktionen som avser barn respektive unga. SVT har getts möjlighet att komplettera redovisningen med dessa uppgifter. Av SVT:s svar framgår att bolaget under år 2013 sände total 602 timmar nyproduktion (egen produktion, svenska produktionsutläggningar och svenska samproduktioner) varav 378 timmar var riktade till barn och 225 timmar till ungdomar. Vidare framgår att 343 av de timmarna klassificeras som egen produktion. Av dessa var 322 timmar riktade till barn 3–11 år och 21 timmar riktade till ungdomar 12–19 år.

Granskningsnämnden anser att SVT får anses ha uppfyllt kravet på omfattande egen nyproduktion för barn och unga i 11 § i sändningstillståndet.

Enligt nämnden bör SVT:s kommande redovisning innehålla uppgift om hur stor del av produktionen som avser barn respektive unga.

Tidigare bedömning – UR

I sina bedömningar av UR:s redovisningar för år 2012 ansåg nämnden att UR fick anses ha uppfyllt kravet på omfattande egen nyproduktion.

Uppfyllelse – UR

UR redovisar andelen egenproduktion av all nyproduktion för barn respektive unga år 2013. Av redovisningen framgår att en övervägande del av all nyproduktion har varit egen produktion. Bolaget har sänt 65,6 timmar egenproducerade tv-program för barn och 36,6 timmar egenproducerade tv-program för unga. Bolaget har vidare sänt 36,6 timmar egenproducerade radioprogram för barn och 19,1 timmar egenproducerade

radioprogram för unga. UR får anses ha uppfyllt kravet på omfattande egen nyproduktion i 11 § i sändningstillståndet.

4.5.3 Utveckling av programverksamheten för äldre barn och ungdomar

SR, SVT och UR får anses ha uppfyllt kravet på utveckling av programverksamheten för äldre barn och ungdomar (14 §, 11 § respektive 11 § i sändningstillståndet).

Reglering

Bolagen ska särskilt utveckla programverksamheten för de äldre barnen och ungdomarna (14 §, 11 § respektive 11 § i sändningstillstånden).

Tidigare bedömning – SR

I sin bedömning av SR:s redovisning för år 2012 ansåg granskningsnämnden att SR fick anses ha uppfyllt kravet på utveckling av programverksamheten för äldre barn och ungdomar.

Uppfyllelse – SR

Av SR:s redovisning framgår att bolagets programutbud år 2013 har omfattat ett stort antal sända timmar inom alla ämnesområden som redovisningen tar upp för äldre barn och ungdomar. SR har delat upp sitt barnutbud i två målgrupper, där de äldre barnen är de mellan 9 och 12 år. Ungdomar avser åldersgruppen 13 till 19 år.

Av SR:s sändningar för både barn och unga år 2013 utgjorde utbudet för ungdomarna liksom tidigare den dominerande delen av sändningarna med cirka 70 procent av sändningstiden. Den största delen av detta utbud var musik. Sändningarna för ungdomar, musiksändningarna borträknat, utgör cirka tio procent av den totala sändningstiden för barn och unga.

Under rubrikerna Utbudet för de äldre barnen, Utbudet för ungdomar och Utbudet för tonåringar i FM ges exempel på SR:s arbete med att utveckla programverksamheten för de äldre barnen och ungdomarna.

Granskningsnämnden anser att SR får anses ha uppfyllt kravet på utveckling av programverksamheten för äldre barn och ungdomar i 14 § i sändningstillståndet.

Tidigare bedömning – SVT

I sin bedömning av SVT:s redovisning för år 2011 framhöll nämnden att med begreppet programverksamheten i sändningstillståndet avses den kärn- verksamhet, det vill säga att producera och sända program, som bedrivs i marksänd tv. Nämnden ansåg inte att de beskrivningar som gavs i redovisningen eller i SVT:s komplettering till denna kunde ligga till grund för slutsatsen att SVT under år 2011 särskilt hade utvecklat sin

programverksamhet i marksänd tv för ungdomar. SVT kunde därmed inte anses ha uppfyllt kravet på utveckling av programverksamheten för ungdomar.

I sin bedömning av SVT:s redovisning för år 2012 ansåg nämnden att redovisningen, i kombination med en komplettering från bolaget, gav en mer fullständig bild av SVT:s sändningar för ungdomar. Det framgick bland annat att ett flertal av de program som tagits fram och särskilt utvecklats för ungdomar på webben även hade sänts i marksänd tv. Nämnden ansåg därför att de beskrivningar som gavs i redovisningen och i komplettering till den kunde ligga till grund för slutsatsen att SVT under år 2012 särskilt hade utvecklat sin programverksamhet för ungdomar. Nämnden noterade också att antalet sändningstimmar för ungdomar i marksänd tv hade ökat från 375 timmar år 2011 till 430 timmar år 2012. SVT kunde därmed anses ha uppfyllt kravet på utveckling av programverksamheten för ungdomar.

Uppfyllelse – SVT

Av SVT:s sändningar för både barn och unga år 2013 utgjorde utbudet för ungdomarna ungefär åtta procent av sändningstiden. Vad avser arbetet med äldre barn och unga under år 2013 framgår följande av SVT:s redovisning.

Barnkanalen har under de senaste åren bedrivit ett arbete för att skapa tydlighet i utbud och tablåer. Detta har resulterat i en uppdelning av prime-time-sändningen mellan klockan 18.00 och 20.00 där de lite äldre barnen, 7–11 år, är helt i fokus för tiden mellan klockan 19.15 och 20.00.

SVT har getts möjlighet att närmare beskriva hur de särskilt utvecklat programverksamheten för äldre barn i marksänd tv år 2012. SVT har då uppgett att det för den målgruppen satsas inom alla genrer. En av de största satsningarna var utökningen av *Lilla aktuellt* som numera även sänds på söndagar. SVT ger också exempel på program som har funnits länge men som utvecklas och förnyas varje år.

Granskningsnämnden anser att SVT får anses ha uppfyllt kravet på utveckling av programverksamheten för äldre barn (11 § i sändningstillståndet).

SVT uppger i redovisningen att under 2013 har ett flertal titlar tagits fram och utvecklats specifikt för de äldre målgrupperna, 12-15 år och 16-19 år. Totalt sändes över 400 timmar för denna målgrupp i broadcast. Merparten var förstasänt och programmen fanns inom många utbudskategorier. SVT har med utbudet för äldre barn och unga haft som mål att möta målgruppen på de plattformar där de vill titta och detta har resulterat i ett antal webb-satsningar. Många av dem sänds även i broadcast samma år eller året efter. Som exempel ges *Dreamback* som direktsände Europaserien av e-sport och *Musikhjälpen* med temat Alla tjejer har rätt att överleva sin graviditet. Satsningen samproducerades med SR och totalt sändes 144 timmar både i broadcast och på webben.

Granskningsnämnden anser att SVT får anses ha uppfyllt kravet på utveckling av programverksamheten för ungdomar (11 § i sändningstillståndet).

Tidigare bedömning – UR

Nämnden ansåg i sin bedömning av UR:s redovisning för år 2012 att UR fick anses ha uppfyllt kravet på utveckling av programverksamheten för äldre barn och ungdomar.

Uppfyllelse – UR

UR redovisar ett omfattande utbud för grund- och gymnasieskolan inom många ämnesområden. UR beskriver bland annat hur bolaget gör en flerårig satsning på retorik för barn i mellanstadiet.

Av de sända programmen för årskurs 7-9 var flest inom samhällsorienterade ämnen, NO, samlevnad, svenska och moderna språk. Temasatsningen på mediekunskap och källkritik fortsatte med tv-serien *Mediatiden*, en granskning av media med fokus på unga. Den tidigare sända tv-dokumentärserien *Fatta katastrofen* kompletterades under året dels med ett tv-program riktat till pedagoger, dels med tv-programmen *Fatta fakta* som innehåller expertintervjuer. Ämnet samlevnad prioriterades i radio och bolaget fortsatte satsningen på moderna språk.

Under rubriken Radio- och tv-program för gymnasieskolan uppger UR att bolaget under året dels gjorde samproduktioner med NRK inom historia och matematik, dels nyproduktioner.

Nämnden anser att UR får anses ha uppfyllt kravet på utveckling av programverksamheten för äldre barn och ungdomar i 11 § i sändningstillståndet.

4.5.4 UR:s särskilda ansvar för barn- och ungdomsutbildning

UR får anses ha uppfyllt kravet beträffande barn- och ungdomsutbildning (9 § i sändningstillstånden).

Reglering

UR ska koncentrera sin programverksamhet till utbildningsområdet och därutöver tillhandahålla ett utbud av folkbildningsprogram. Programverksamheten ska bland annat bedrivas inom utbildningsområdena barn- och ungdomsutbildning och inriktas på att förstärka, bredda och komplettera de insatser som görs av andra på dessa områden (9 § i sändningstillståndet).

Bedömning

Granskningsnämnden konstaterar att UR redovisar ett omfattande utbud för grund- och gymnasieskolan inom många ämnesområden. UR får mot den bakgrunden anses ha uppfyllt kravet beträffande barn- och ungdomsutbildning i 9 § i sändningstillståndet.

4.5.5 Barn och ungdomar som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper

Vad avser finska, samiska och meänkieli får SR, SVT och UR anses ha uppfyllt kraven på särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar som tillhör språkliga och etniska minoritetsgrupper (14 §, 11 § respektive 11 § i sändningstillstånden).

Vad avser utbudet för språkgruppen romani chib kan SR, SVT och UR emellertid inte anses ha uppfyllt detta krav (14 §, 11 § respektive 11 § i sändningstillstånden).

För att nämnden fullt ut ska kunna bedöma om bolagen uppfyllt dessa behov utgår nämnden från att det av kommande redovisningar redovisas på vilket sätt bolagen tagit hänsyn till behoven och att det i SVT:s och UR:s redovisningar framgår hur sändningstimmarna på respektive minoritetspråk fördelar sig på olika ämnesområden.

Reglering

Enligt sändningstillstånden ska SR, SVT och UR ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper (14 §, 11 § respektive 11 § i sändningstillstånden).

Överenskommelse mellan bolagen

I fråga om verksamhet för språkliga och etniska minoriteter får SR, SVT och UR sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser. Av bolagens överenskommelse för år 2013 framgår bland annat att tyngdpunkten i utbudet låg på nyheter och samhällsprogram samt program för barn och unga.

SR ansvarade för nyheter på de fyra prioriterade minoritetsspråken. SVT svarade för nyheter på samiska, finska samt teckenspråk. SR sände även sport på finska och samiska. SR ansvarade för insatser inom drama/kultur på de prioriterade minoritetsspråken. SVT kompletterade detta med riktade programinsatser inom området som syftade till att använda minoritetsgruppens perspektiv som utgångspunkt men med målgrupp i en bred publik. Inom samhälle/aktualiteter svarade SVT och SR var för sig för insatser på fyra, och UR på tre, nationella minoritetsspråk.

UR ansvarade i enlighet med sitt uppdrag särskilt för program för barn och unga inom samtliga nationella minoritetsspråk samt teckenspråk. UR bearbetade också flera serier för barn till andra minoritetsspråk. SVT svarade för barnprogram på samiska, finska, romani chib samt meänkieli. SR hade utbud för barn och unga på de fyra prioriterade minoritetsspråken. Inom barnområdet hade SR under år 2012 beställt nyproducerade berättelser för äldre barn på samtliga nationella minoritetsspråk, inklusive jiddish, som sändes 2013. SVT lade under året resurser på utvecklingsarbete avseende

barnprogrammen inom minoritetsspråkområdet, både befintliga titlar och skapandet av nya programformat. Därutöver prioriterades kulturprogram successivt med syfte att attrahera en yngre publik då intresset för den egna kulturen är stark.

Övergripande per språk delade SVT och SR ett ansvar för samiska och finska. SR ansvarade särskilt för meänkieli och romani chib. UR svarade särskilt för barn- och ungdomsprogram på samtliga nationella minoritetsspråk.

UR gjorde dels sagor i radio för modersmålsundervisningen för barn och unga, och dels moderna klassiker ur den svenska sagoskatten. Ett urval av UR:s tv-program för barn och unga omarbetades också till andra minoritetsspråk än de nationella.

Tidigare bedömning

Nämnden ansåg vid sin bedömning av bolagens redovisningar för år 2010 att det som SR, SVT och UR redovisat rörande utbudet för barn tillhörande språkgruppen romani chib inte var tillräckligt för att bolagen kunde anses ha uppfyllt kraven i sina respektive sändningstillstånd avseende språkgruppen. Vad avsåg finska, meänkieli och samiska ansåg granskningsnämnden, vid en bedömning av programföretagens samlade programverksamheter, att bolagen, genom i synnerhet SR:s försorg, med viss tvekan fick anses ha uppfyllt kraven i sina respektive sändningstillstånd. Beträffande SVT:s och UR:s redovisningar uttalade nämnden att det av kommande redovisningar borde framgå hur sändningstimmarna för respektive minoritetsspråk fördelar sig på olika ämnesområden.

Nämnden ansåg i sin bedömning av bolagens redovisningar för år 2011 att det som SR, SVT och UR redovisat om kraven på särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar som tillhör språkliga och etniska minoritetsgrupper var tillräckligt, förutom beträffande utbudet för språkgruppen romani chib. Nämnden ansåg även att det av SVT:s och UR:s redovisningar borde framgå hur sändningstimmarna på respektive minoritetsspråk fördelar sig på olika ämnesområden.

Nämnden ansåg i sin bedömning av bolagens redovisningar för år 2012 att det som SR, SVT och UR redovisat om kraven på särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar som tillhör språkliga och etniska minoritetsgrupper var tillräckligt, förutom beträffande utbudet för språkgrupperna meänkieli och romani chib. Nämnden ansåg att det av SVT:s och UR:s redovisning borde framgå hur sändningstimmarna på respektive minoritetsspråk fördelar sig på olika ämnesområden.

Uppfyllelse – SR, SVT och UR

Granskningsnämnden anser att med begreppet programverksamheten i sändningstillståndet avses den kärnverksamhet, det vill säga att producera och sända program, som bedrivs i radio och tv. Det innebär att kraven i sändnings- tillstånden gäller marksändningar.

Nämnden noterar att SR i sin redovisning uppger att två typer av fel har upptäckts i sändningstidsstatistiken beträffande sändningstid på minoritetsspråken. SR uppger att:

- Vissa tablåförändringar som genomförts tidigare år har inte funnits med.
- Vissa repriser har tidigare redovisats som förstasändning.

Detta har korrigerats i den redovisade sändningstiden på minoritetsspråk för 2013. Omfattningen av det faktiska utbudet per språk har inte ändrats mellan 2012 och 2013, även om det kan se ut så i tabellerna. Det är ingen förändring av tablåer, och publiken har kunnat höra lika många timmar på respektive språk 2013 som 2012.

Sammantaget för alla minoritetsspråk medför dessa korrigeringar en minskning av den redovisade tiden av förstasändningar med 7 437 timmar, varav 1 067 timmar FM, 1 054 timmar DAB och 5 316 timmar webb-unikt. Större delen av dessa timmar redovisas nu istället som repriser. De korrigeringar som gjorts avser endast minoritetsspråk, men påverkar givetvis den totala sändningstiden liksom sändningstiden för flertalet programområden.

SR har ombetts förklara hur man kan jämföra siffrorna nedan över tid och svarat att en av orsakerna att finska minskar och meänkieli ökar i 2013 års siffror jämfört med tidigare år, är att en del av utbudet på meänkieli tidigare felaktigt redovisats som finska. SR påpekar att därför blir en jämförelse över tid inte rättvisande för varje enskilt språk. SR betonar att tablåerna för sändningar i FM och DAB avseende finska och meänkieli inte har väsentligen förändrats under tillståndperioden, det vill säga att publiken har fått i stort sett samma utbud 2013 som tidigare år. SR uppger också att bolaget sänt t.ex. barnprogram på samiska i FM även åren 2010 och 2011 samt även 2 timmar på romani chib för barn år 2011, men det saknades i redovisningarna.

Programföretagens public service-redovisningar visar att följande antal timmar för barn och unga (förstasändningar och repriser sammanlagt) har sänts under år 2013, 2012, 2011 och år 2010.

2013	SR	SVT	UR	Totalt
Finska	641	36	12,28	689,28
Meänkieli	119	10	10,34	139,34
Samiska	69	27	12,88	108,88
Romani chib	31	3	8,22	42,22
Totalt	860	76	43,72	979,72

2012	SR	SVT	UR	Totalt
Finska	1 060	38	5,54	1 103,54
Meänkieli	17	5	5,41	27,41

Samiska	64	25	4,06	93,06
Romani chib	41	1	4,22	46,22
Totalt	1 181	69	19,23	1 270,23

2011	SR 1:a sändningar	SVT	UR	Totalt
Finska	1 056	37	6	1 099
Meänkieli	17	5	1	23
Samiska		25	11	36
Romani chib	1	0	2	3
Totalt	1 074	67	20	1 161

2010	SR 1:a sändningar	SVT	UR	Totalt
Finska	1 057	36	10,5	1 103,5
Meänkieli	17	5	1,7	23,7
Samiska		25	5,9	30,9
Romani chib	0	0	2,2	2,2
Totalt	1 074	66	20,3	1 160,3

Av tabellen ”Finska, barn och ungdom, förstasändning” i SR:s redovisning framgår att bolaget har haft sändningar för barn och unga på finska inom fem av de programområden som redovisningen tar upp, det vill säga samhälle, livsstil, kultur, underhållning och musik (men inte inom programområdena nyheter, sport och service). På meänkieli har SR sänt nyheter, samhälle, kultur, underhållning och musik. På samiska redovisar SR sändningar inom alla områden utom livsstil, sport och service. På romani chib redovisas sändningar inom nyheter, samhälle, kultur och musik.

SR har i sin redovisning uppgett att bolaget har ett särskilt utbud för barn på varje språk, men också gemensamt inom ramen för *Magiska Skrinet* på webben, sagor på

samtliga nationella minoritetsspråk inklusive jiddisch. Sagorna översätts också till svenska.

SR har under år 2013 genom en särskild publicistisk satsning sänt spänningsberättelser för barn i åldrarna 9–12 år som har översatts till de fem nationella minoritetsspråken.

För ungdomar och unga vuxna finns ett utbud på de nationella minoritetsspråken, SR nämner till exempel underhållningsprogrammet *Finska pinnar* som vänder sig till unga vuxna. Sisuradio har under år 2013 satsat på att nå nya sverigefinska lyssnare samt att nå andra och tredje generationens sverigefinnar som ofta har svagare kunskaper i finska. Webbplatsen ”Finnblicken” och projektet #vågafinska blev ett forum för berättelser om att växa upp som finsktalande i Sverige.

Under rubriken ”Barn och unga” framhåller SR bland annat barnprogrammet *Roketti* som samarbetat med den sverigefinska barnfestivalen och workshopturnén ”Mukulat” som har haft evenemang i fem förvaltningskommuner och programmet *Tähti* för ungdomar i mellan- och högstadiet som sänds i Sisuradions digitala sändningar.

SR uppger i redovisningen att utbudet på meänkieli avser att stärka utbudet för barn och unga och göra program om språk och identitet. Som exempel på program som riktar sig till unga nämner SR programmet *Gränslöst*. De ämnen som tas upp i programmen väljs i första hand för att nå en yngre publik. Barnprogrammen på meänkieli har under året haft fokus på tre spänningsföljetonger skrivna av vuxna svenska deckarförfattare. Texterna har översatts till meänkieli.

SR uppger att Sameradion sänder program inom SR:s samtliga programområden och för alla åldersgrupper inklusive barn och ungdomar. SR lyfter fram att Sameradion sände barnradio varje vecka under år 2013, till exempel serien om räven Robert. För barn sändes även spänningsföljetonger som skrivits av kända svenska kriminalförfattare och som översatts till samiska. I de samiska ungdomsprogrammen fick lyssnarna bland annat följa en svensk skönhetstävling och årsmötet för det samiska ungdomsförbundet.

SR uppger att den romska redaktionen har förnyat utbudet för barn och unga under året. Under rubriken ”Ungdomspanelen”, som sändes en gång i veckan under våren, debatterade romska ungdomar veckans nyhetshändelser. Under året sändes spänningsföljetonger som skrivits av kända svenska kriminalförfattare som översatts till romani chib. Under hösten startade en ny programserie med inriktning på barn och ungas (10–18 år) liv och vardag. SR uppger att omkring tio procent av sändningstiden på romani chib är vikt åt ämnen med relevans för barn och unga, till exempel skola och utbildning, sociala medier, arbetsmarknad, bostad och en mängd andra viktiga livsfrågor.

Granskningsnämnden noterar att sändningarna på finska som riktar sig till barn och unga har sjunkit från 1 060 timmar år 2012 till 641 timmar år 2013. SR har tillfrågats vad minskningen beror på och bolaget har svarat att en av orsakerna till att finska minskar och meänkieli ökar i 2013 års siffror jämfört med tidigare år, är att en del av utbudet på

meänkieli tidigare felaktigt redovisats som finska. SR påpekar att därför blir en jämförelse över tid inte rättvisande för varje enskilt språk. SR betonar att tablåerna för sändningar i FM och DAB avseende finska och meänkieli inte har väsentligen förändrats under tillståndsperioden, det vill säga att publiken har fått i stort sett samma utbud 2013 som tidigare år.

SVT:s utbud för samtliga barnminoriteter (inklusive teckenspråk) under år 2013 har enligt redovisningens tabell med titeln ”Den rikssända programverksamheten per utbudskategori för barn och ungdom” omfattat 133 timmar (135 timmar år 2012) uppdelat på fiktion, underhållning och fritidsfakta. Om denna information kompletteras med uppgifterna i tabellen ”Den rikssända programverksamheten för minoritetsspråk enligt överenskommelsen med SR och UR” kan utläsas att de 133 timmarna för barn och unga innefattar 36 timmar på finska, tio timmar på meänkieli, 27 timmar på samiska och tre timmar på romani chib (samt 51 timmar på teckenspråk). Av redovisningen framgår inte hur sändningarna för respektive minoritetsspråk fördelar sig på olika ämnesområden. Nämnden anser att detta bör framgå av kommande redovisningar.

SVT redogör i text för att de under året sänt barnprogrammen *Karamelli* och *Supergorillan* som riktar sig till finskspråkiga barn mellan 3–6 år respektive 6–9 år.

Av SVT:s redovisning framgår att programföretaget sänt program riktade både till små barn och äldre barn som talar samiska. SVT lyfter särskilt fram att bolaget sänt program på tre olika samiska dialekter; lulesamiska, sydsamiska och nordsamiska.

Av SVT:s redovisning framgår att programföretaget sänt program på meänkieli riktade både till barn och äldre barn samt en dokumentär *Gränslöst–från Pajala till Pozzga di Fassa* som handlar om en ung kvinna med tankar om identitet och språk.

SVT uppger att de har sänt barnprogrammet *Pax jordiska äventyr* på romani chib under året och ett antal dokumentärer bland annat *För jag har tagit studenten* som belyser det faktum att endast var tionde rom i Sverige tar studenten och färre än hälften går ut grundskolan.

SVT har tillfrågats om de har sänt några program på finska, samiska och romani chib som riktar sig till unga och programföretaget har svarat följande.

För dessa målgrupper har vi sänt program som riktar sig till barn under 12 år och inte till unga. De andra bolagen har vänt sig till dessa grupper i sitt programutbud, i enlighet med hur bolagen fördelat ansvaret för olika insatser.

Av UR:s redovisning framgår att bolaget har bedrivit sändningar för barn och unga på de nationella minoritetsspråk som enligt sändningstillståndet ska inta en särställning i programverksamheten. Tabellen med titeln ”Antalet sända timmar UR-program 2013 på nationella minoritetsspråk samt svenskt teckenspråk” visar att utbudet för barnminoriteter bestod av följande.

- finska: 2,95 timmar radio och 9,33 timmar tv
- meänkieli: 3,34 timmar radio och 7,00 timmar tv
- samiska: 3,38 timmar radio och 9,5 timmar tv
- romani chib: 2,00 timmar radio och 6,22 timmar tv

Några exempel på program som sänts för barnminoriteter ges i text. UR anger sändningsvolymerna i radio och tv för nationella minoriteter fördelat per utbildningsområde, förskola, grund- och gymnasieskola, högskola och vuxenutbildning. Av redovisningen framgår inte hur sändningstimmarna för respektive minoritetsspråk är fördelade på olika ämnesområden. Nämnden anser att detta bör framgå av kommande redovisningar.

UR framhåller i sin redovisning att bolaget sänt 3,43 timmar tv-program för barn på det nationella minoritetsspråket jiddisch. Bolaget lyfter även fram att programföretaget arbetat med att markera de nationella minoritetsspråkens och svenska teckenspråkets särställning särskilt för barn och unga genom att under år 2013 avsevärt ökat sändningsvolymerna.

Finska och samiska

Vad avser finska och samiska anser granskningsnämnden, vid en bedömning av programföretagens samlade programverksamheter, att bolagen genom i synnerhet SR:s försorg får anses ha uppfyllt kraven i sina respektive sändningstillstånd.

Romani chib

När det gäller romani chib kan nämnden konstatera att utbudet för barn och ungdomar varit lågt under hela tillståndsperioden för samtliga bolag. SR har sänt 31 timmar år 2013. SVT har totalt sänt tre timmar. UR, som enligt överenskommelsen har ett särskilt ansvar för sändningar till barn och unga på romani chib, har sänt totalt drygt åtta timmar. Nämnden anser mot den bakgrunden att SR, SVT och UR inte har visat att de har tagit särskild hänsyn till de språkliga behoven hos både barn och ungdomar inom denna språkgrupp.

Meänkieli

Vad avser meänkieli anser granskningsnämnden, vid en bedömning av programföretagens samlade programverksamheter, att bolagen genom i synnerhet SR:s försorg får anses ha uppfyllt kraven i sina respektive sändningstillstånd.

Kommande redovisningar

För att nämnden fullt ut ska kunna bedöma om bolagen tagit hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som tillhör språkliga och etniska minoritetsgrupper i nästa tillståndsperiod utgår nämnden från att det av kommande redovisningar tydligt framgår på vilket sätt bolagen tagit särskild hänsyn till behoven och att det i SVT:s och UR:s redovisningar framgår hur sändningstimmarna på respektive minoritetsspråk fördelar sig på olika ämnesområden.

4.5.6 Barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk

Nämnden beaktar att bolagen har möjlighet att fördela ansvaret mellan sig, och mot bakgrund av överenskommelsen bolagen gjort samt regleringens utformning anser granskningsnämnden vid en sammantagen bedömning att SVT och UR med viss tvekan får anses ha uppfyllt kravet på särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk (11 § sändningstillståndet).

SVT får anses ha uppfyllt kravet på prioritering av barn och ungdomar när det gäller inriktning på programverksamheten för döva (13 § sändningstillståndet).

Nämnden noterar att de sändningstillstånd som började gälla 1 januari 2014 stadgar att utbudet på de nationella minoritetsspråken ska öka årligen jämfört med år 2013 och att ökningen ska vara betydande. Till de nationella minoritetsspråken hör teckenspråk.

Reglering

SVT och UR ska ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk (11 § i sändningstillstånden). För SVT gäller även att inriktningen på programverksamheten för döva ska vara att sända främst nyheter, information och kulturprogram på teckenspråk och att barn och ungdomar särskilt ska prioriteras (13 § i sändningstillståndet).

Bolagens överenskommelse

Av bolagens överenskommelse för år 2013 framgår bland annat att SVT har ett särskilt ansvar för produktion av tv-program för döva och att UR avser att lansera teckentolkning av nyhetsprogram för barn och unga under år 2013. SVT och UR uppger att bolagen fortsätter den påbörjade försöksverksamheten med syntolkning av program. Under år 2013 kommer SVT att öka antalet syntolkade program och serier för både barn och vuxna. UR har under år 2012 syntolkat ett antal serier för barn som kommer att sändas under år 2013.

Tidigare bedömningar

I sin bedömning för år 2010 ansåg granskningsnämnden att SVT och UR fick anses ha uppfyllt kravet på särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk (11 § i sändningstillstånden). SVT fick också anses ha uppfyllt kravet på prioritering av barn och ungdomar när det gäller inriktningen på programverksamheten för döva (13 § sändningstillståndet).

I sin bedömning för år 2011 ansåg granskningsnämnden att SVT fick anses ha uppfyllt kravet på särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn som har teckenspråk som första språk (11 § sändningstillståndet) och kravet på prioritering av barn när det gäller

inriktning på programverksamheten för döva (13 § sändningstillståndet). Nämnden ansåg dock att SVT inte kunde anses ha uppfyllt motsvarande krav för ungdomar. UR fick anses ha uppfyllt kravet på särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar, med undantag för barn i årskurs 4–6, som har teckenspråk som första språk (11 § i sändningstillståndet). Nämnden ansåg dock att det av UR:s kommande redovisning borde framgå till vilka åldersgrupper sändningstimmarna på teckenspråk riktats.

I sin bedömning för år 2012 ansåg granskningsnämnden att SVT och UR fick anses ha uppfyllt kravet på särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk (11 § i sändningstillstånden). SVT fick också anses ha uppfyllt kravet på prioritering av barn och ungdomar när det gäller inriktningen på programverksamheten för döva (13 § sändningstillståndet).

Uppfyllelse – SVT

Av tabellen ”Teckenspråkssändningar i de rikssända programverksamheten per utbudskategori” i SVT:s redovisning för år 2013 framgår att av 120 (143 år 2012) sändningstimmar på teckenspråk, inom områdena fiktion, underhållning, kultur och musik, fritidsfakta, samhällsfakta och nyheter, var 51 (65 år 2012) timmar för barn. I avsnittet ”Teckenspråkliga program” ges exempel på program på teckenspråk som sänts under året. För skolbarnen sändes serien *Världskompisar* och för ungdomar sändes den nya serien *Attending Iran*.

SVT har fått frågan om de sänt några program för yngre barn som har teckenspråk som första språk och på vilket sätt SVT har uppfyllt kravet på att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos yngre barn som har teckenspråk som första språk.

SVT har svarat att bolaget sänt den teckenspråkiga serien *Titta Noah!* för de små barnen. Serien var en dokumentärberättelse där Noah, fem år, undersöker bland annat olika maskiner och fordon. Serien omfattade tolv episoder om tio minuter. SVT hävdar att de genom att bland annat sända ovanstående program mött de språkliga behoven hos yngre barn som har teckenspråk som första språk.

Uppfyllelse – UR

Av tabellen ”Antalet sända timmar för barn och unga 2012 och 2013 på nationella minoritetsspråken samt svenskt teckenspråk” framgår att UR har sänt 16,18 timmar (14,25 timmar år 2012) teckenspråk för barn och unga. Enligt tabellen ”Sända svenskt teckenspråkiga program 2012 och 2013 indelade efter målgrupp (tim/år)” framgår att UR har sänt följande.

- 0 timmar för barn i förskola
- 0,5 timmar för barn i förskoleklass–årskurs 3
- 8,18 timmar för årskurs 4–6
- 6,5 timmar för årskurs 7–9
- 1 timme för gymnasiet

I redovisningen nämns bland annat att UR sänder *Lilla Aktuellt skola – teckenspråk* för målgrupperna 4–6 och dokumentärserien *En del av mig* riktade till barn i klasserna 7–9.

Mot bakgrund av att det framgår av UR:s redovisning att det inte sänts något för målgruppen förskola och att det för målgruppen förskoleklass- årskurs 3 har sänts 0,50 timmar har UR fått frågan på vilket sätt bolaget uppfyllt kravet på att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos yngre barn som har teckenspråk som första språk. UR har svarat följande.

UR ska ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper, liksom till barn och ungdomar som har teckenspråk som förstaspråk. UR har ett flerårigt perspektiv på produktionen av program för barn och ungdomar som har teckenspråk som förstaspråk. Tidigare i sändningstillståndsperioden har UR satsat på årskurserna 7–9 samt 0–3. Under 2013 prioriterade UR program på teckenspråk för målgruppen barn i åk 4–6 i programserien *Lilla aktuellt – teckenspråk*. Enligt dialoger med representanter för målgruppen fanns störst behov inom detta åldersspann. Som ett viktigt komplement för långsiktig användning finns den programbank som successivt byggs upp öppet tillgänglig under lång tid på www.ur.se även för yngre barn som har teckenspråk som sitt första språk.

Bedömning - SVT och UR

Granskningsnämnden noterar att UR inte sänt några timmar för barn i förskola och endast sänt 0,5 timmar för förskolebarn – årskurs 3 samt att SVT minskat sändningstiden på teckenspråk för barn med 14 timmar. Nämnden beaktar dock vad UR anför om dialoger med representanter för målgruppen och att bolagen har möjlighet att fördela ansvaret mellan sig. Mot bakgrund av överenskommelsen bolagen gjort samt regleringens utformning anser granskningsnämnden vid en sammantagen bedömning att SVT och UR med viss tvekan får anses ha uppfyllt kravet på att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk (11 § i sändningstillståndet).

SVT får anses ha uppfyllt kravet på prioritering av barn och ungdomar när det gäller inriktning på programverksamheten för döva (13 § sändningstillståndet).

Nämnden noterar att de sändningstillstånd som började gälla 1 januari 2014 stadgar att utbudet på de nationella minoritetsspråken ska öka årligen jämfört med år 2013 och att ökningen ska vara betydande. Till de nationella minoritetsspråken hör teckenspråk.

4.5.7 Tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning

SR och UR kan inte anses ha uppfyllt kravet på att särskilt prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning (15 § respektive 12 § i sändningstillstånden).

SVT får med viss tvekan anses ha uppfyllt kravet på att särskilt prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning (13 § i sändningstillståndet).

Reglering

För SR, SVT och UR gäller att tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning ska prioriteras särskilt (15 §, 13 § respektive 12 § i sändningstillstånden).

Överenskommelse mellan bolagen

SR, SVT och UR får enligt sändningstillstånden och anslagsvillkoren fördela ansvaret för olika slags insatser i fråga om program om och för personer med funktionsnedsättningar. Överenskommelsen ska lämnas till Myndigheten för radio och tv och Kulturdepartementet (punkt 10, 12 respektive 12 i anslagsvillkoren). Av överenskommelsen för år 2013 framgår bland annat följande.

Ansvar för programtextning och svenskttextning: SVT och UR ansvarar gemensamt för att öka andelen svenskttextade program. UR:s textningspolicy från år 2011 innebär att samtliga nyproducerade program ska vara svenskttextade.

Ansvar för teckenspråkstolkning: Teckenspråkstolkning ska öka och ske på valda delar av det allmänna programutbudet för publicering både på webben och i broadcast. UR producerar och sänder under 2013 både teckenspråkstolkade program och program på teckenspråk och avser att lansera teckentolkning av nyhetsprogram för barn och unga.

Ansvar för uppläst text och syntolkning: SVT ansvarar för utveckling av uppläst text för både SVT och UR. Den tekniska lösningen för tjänsten omfattar i dag allmän-tv-utbud i SVT1 och SVT2. SVT:s ambition är att allt utbud ska omfattas av uppläst text. SVT och UR fortsätter den påbörjade försöksverksamheten med syntolkning av program. Under år 2013 kommer SVT att öka antalet syntolkade program och serier för barn och vuxna. UR kommer att sända flera syntolkade serier under år 2013 för barn och vuxna.

Viktigt för att öka tillgängligheten är också bolagens kontinuerliga arbete med att förbättra hörbarheten.

Webben är central för att öka tillgängligheten till bolagens utbud och bolagen ansvarar för att öka tillgängligheten till sina respektive webbplatser.

Tidigare bedömning – SR, SVT och UR

I sin bedömning för år 2012 ansåg granskningsnämnden att SR och SVT inte kunde anses ha uppfyllt kraven på att särskilt prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning. Nämnden ansåg i samma bedömning att UR fick anses ha uppfyllt kraven på att särskilt prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning.

Uppfyllelse – SR

Av redovisningen framgår att SR har sänt inslag och program som granskat/handlat om livsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Vidare framgår att några av dessa har riktat sig till målgruppen barn och unga.

Under rubriken Barnwebben beskrivs att webben är ett viktigt komplement till SR:s barnutbud i FM-kanalerna, speciellt för barn med särskilda behov. Den är utvecklad i samarbete med Funka nu AB. På webben finns bildsatta berättelser, tydliga och väldigt enkla instruktioner samt en intuitiv formgivning. Den som kanske inte uppfattat allt i ett program, på grund av hörselnedsättning eller andra skäl, kan lyssna igen. Den som har svårt att sitta still och koncentrera sig under ett helt program kan vid lyssning via webben ta en paus emellanåt. Utbudet ska också ge möjlighet till identifikation för alla möjliga olikheter som naturligt finns bland barn. På webben finns också rörliga bilder till flertalet av *Barnradions* program vilket är ett led i att underlätta lyssningen för barn med funktionsnedsättning.

SR beskriver även hur bolaget bedriver ett löpande hörbarhetsarbete och att programproduktionen baseras på de riktlinjer för ljudet i SR som tagits fram i det tidigare hörbarhetsarbetet.

Granskningsnämnden noterar att SR arbetar aktivt med att tillgängliggöra program för barn genom sin webbverksamhet. Nämnden har dock tidigare ifrågasatt om satsningar på webben svarar mot kravet i sändningstillståndet. Granskningsnämnden anser att med begreppet programverksamheten i sändningstillståndet avses den kärnverksamhet, det vill säga att producera och sända program, som bedrivs i radio. Tillgängliggörandet bör därför även ske i marknätet. De insatser som nämnts, utöver sådana som är knutna till webben, innebär inte att SR kan anses ha uppfyllt villkoret att särskilt prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning i 15 § i sändningstillståndet.

Uppfyllelse – SVT

SVT uppger att när det gäller utbud på annat språk än svenska prioriterar bolaget svenskt tal framför svenskt text då det gäller anpassning av program för de mindre barnen. För program som riktar sig till barn i läskunnig ålder används översättningstext.

År 2013 teckenspråkstolkades två barnprogram i Barnkanalen, *Barna Hedenbös uppfinner julen* och serien *Barn på sjukbus*. Två syntolkade serier sändes också i Barnkanalen, *Vi på Saltkråkan* och *Emils sommarlov*.

Granskningsnämnden noterar att SVT, till skillnad från tidigare år, har både teckentolkat och syntolkat program för barn och unga i marksänd tv. Nämnden anser med viss tvekan att SVT får anses ha uppfyllt kravet på att särskilt prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning i 13 § i sändningstillståndet.

Uppfyllelse – UR

UR uppger att en särskilt viktig målgrupp är personer med funktionsnedsättning som befinner sig i undervisning vid tvåspråkiga specialskolor för elever med hörselnedsättning, eller i särskolan och särvux. Under år 2013 sände UR en rad program för, om och med barn och ungdomar med intellektuella och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. UR uppger vidare att bolaget under året ökade antalet syntolkade program. För årskurs 7-9 sändes *Se hungern* och *Pop och politik* i syntolkade versioner. Av redovisningen framgår att UR svensktextar all nyproduktion utom direktsändningen av *Lilla Aktuellt – skola* och språkprogram inklusive teckenspråkstolkade program.

Av en kompletterande kommentar framgår att UR inte teckenspråkstolkade något utbud för barn och unga år 2013. UR har vidare ombetts beskriva hur bolaget särskilt har prioriterat tillgängligheten för barn och unga med funktionsnedsättning. UR har svarat följande.

Under sändningstillståndsperioden 2010-2013 har UR utökat och förbättrat tillgänglighetsarbetet för såväl vuxna som barn och unga med funktionsnedsättning. Som exempel var 95,5% av total sändningsvolym 2013 svensktextade program, motsvarande siffra var väsentligt lägre 2011 (redovisades inte 2010). UR har också målmedvetet arbetat för bättre hörbarhet och tydlighet och de senaste åren har tillgängligheten på webben utökats väsentligt. Totalt sändes under förra året 39 syntolkade program. (19,5 timmar) Av dem var 6 program direkt riktade till barn och 1 program till unga (gymnasienivå). Ytterligare 19 av de 39 programmen kan med stor sannolikhet användas av unga inom utbildningen. Det stämmer att UR under 2013 inte sände teckenspråkstolkade eller versionerade program för barn och unga. Istället sändes program på teckenspråk vilket ligger i linje med skrivelsen i sändningstillståndets 12§ [---] När det gäller utbildningsprogram för barn och unga anser UR att program på teckenspråk är att föredra framför teckentolkade. I nuvarande sändningstillstånd ingår teckenspråk i paragraf 13 om minoritetsspråk vilket stärker detta ställningstagande. Under 2013 sände UR totalt 94 program på teckenspråk varav 72 riktade sig till barn och unga.

Granskningsnämnden noterar i sammanhanget att enligt UR:s redovisning har bolaget sänt totalt 16,18 timmar teckenspråk för barn och unga år 2013. Vidare anser nämnden att formuleringen i den aktuella regleringen, om att tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning ska prioriteras särskilt, handlar om ett tillgängliggörande av ordinarie utbud, inte särskilt producerade program för målgruppen. Nämnden anser vidare att regleringen innebär att tillgängliggörandet ska tillgodose olika målgruppers behov. Nämnden konstaterar att UR inte har teckenspråkstolkat några program för barn och unga och anser därför att UR inte kan anses ha uppfyllt kravet på att särskilt prioritera tillgängligheten till program för unga med funktionsnedsättning i 12 § i sändningstillståndet.

Nämndens bedömning av UR:s sändningar på teckenspråk för barn och unga återfinns i avsnittet ”Barn och unga som har teckenspråk som första språk”.

4.6 TILLGÄNGLIGHET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Reglering

För SR, SVT och UR gäller att behoven hos personer med funktionsnedsättning ska beaktas. Ambitionsnivån när det gäller möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att tillgodogöra sig utbudet ska höjas och tillgängligheten förbättras i syfte att arbeta mot det långsiktiga målet att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare. Tillgängligheten till program för barn och unga ska prioriteras särskilt. Program ska också produceras för speciella målgrupper och programföretagen ska ha en dialog med de berörda grupperna. Programföretagen ska också fortsatt prioritera god hörbarhet, bland annat genom att vid utformningen av sändningarna beakta att bakgrundsljud kraftigt kan försämra möjligheten för personer med hörselnedsättning att ta del av utbudet (15 §, 13 § respektive 12 § i sändningstillståndet).

För SVT och UR gäller att fler teckentolkade program och försök med syntolkning är en rimlig utveckling mot målet att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare (13 § respektive 12 § i sändningstillstånden).

SVT:s programverksamhet för döva ska ha minst samma omfattning som under den föregående tillståndsperioden. Samtidigt ska ambitionsnivån för sändningarna på teckenspråk höjas. Inriktningen på programverksamheten för döva ska vara att sända främst nyheter, information och kulturprogram på teckenspråk. Barn och ungdomar ska särskilt prioriteras. Målet för tillståndsperioden ska vara att alla program på svenska i SVT1, SVT2 och SVT:s övriga programtjänster ska textas. Textningen ska hålla en hög kvalitet (13 § i sändningstillståndet).

Överenskommelse mellan bolagen

SR, SVT och UR får enligt sändningstillstånd och anslagsvillkor fördela ansvaret för olika slags insatser i fråga om program om och för personer med funktionsnedsättningar. Överenskommelsen ska lämnas till Myndigheten för radio och tv och Kulturdepartementet (punkt 10, 12 respektive 12 i anslagsvillkoren).

I överenskommelsen för år 2013 anges bland annat att SVT och UR gemensamt ansvarar för att öka andelen svenskttextade program. SVT ansvarar för utvecklingen av uppläst text för både SVT och UR. SVT och UR fortsätter den påbörjade försöksverksamheten med syntolkning av program.

4.6.1 Dialog med de berörda grupperna

SR, SVT och UR får anses ha uppfyllt kravet på att ha dialog med de berörda grupperna (15 §, 13 § respektive 12 § i sändningstillstånden).

Reglering

SR, SVT och UR ska ha en dialog med de berörda grupperna (15§, 13 § respektive 12 § i sändningstillståndet)

Tidigare bedömning

I bedömningen för år 2012 ansåg granskningsnämnden att SR, SVT och UR fick anses ha uppfyllt kravet att ha en dialog med de berörda grupperna (15 §, 13 § respektive 12 § i sändningstillstånden).

Uppfyllelse – SR

SR redogör för hur bolaget kontinuerligt möter publik med särskilda behov på olika sätt och i olika sammanhang och uppger exempel på när så har skett under år 2013. SR beskriver bland annat att SR Sjuhärad, SR Gotland och SR Västernorrland har kontinuerlig kontakt med de lokala HSO-föreningarna under året, bland annat för att gå tips och kontakter om frågor som rör personer med funktionsnedsättning. SR Halland samarbetade med Synskadades Riksförbund i samband med fotbolls-EM 2013 för att tolka kvartsfinalen. SR Kristanstad hade en temavecka om funktionshinder med hjälp av lokala företrädare ”Unga Funkisar” (unga med funktionshinder) för att hitta uppslag och ett bra sätt att prata om funktionsnedsättningar.

SR uppger vidare att SR, SVT och UR genomför en årlig återkommande seminariedag tillsammans med Handikappförbunden. År 2013 var SR värd och temat var ”Medskapande kunskap”.

Granskningsnämnden anser att SR får anses ha uppfyllt kravet på att ha dialog med de berörda grupperna i 15 § i sändningstillståndet.

Uppfyllelse – SVT

SVT uppger att bolaget bedriver ett samverkansarbete tillsammans med handikappförbunden för att integrera funktionshinderperspektivet i SVT:s verksamhet. SVT redogör vidare för SR:s, SVT:s och UR:s årliga seminariedag 2013 där SR var värd och cirka 130 personer deltog.

Under året har SVT haft möte med Sveriges dövas riksförbund för att diskutera programbolagets teckenspråkiga utbud. Bland annat diskuterades möjligheter och form för en tätare dialog om det teckenspråkiga utbudet och tillgänglighetsuppdragen och lämpliga forum för återkoppling gällande utbudet.

SVT Teckenspråks personal deltog på den årliga konferensen Dövas dag där en en publikdialog med deltagarna organiserades. SVT redogör vidare bland annat för att den teckenspråkiga barnredaktionen genomförde en Sverigeturné där redaktionen träffade döva barn på landets skolor, att bolaget år 2013 initierade en första intressentdialog med organisationen Lika Unika. SVT har också initierat ett brukarråd för ett första möte i början av januari 2014. Ambitionen är att brukarrådet ska träffas tre till fyra gånger per år.

Granskningsnämnden anser att SVT får anses ha uppfyllt kravet på att ha dialog med de berörda grupperna i 13 § i sändningstillståndet.

Uppfyllelse – UR

UR uppger att bolaget har ett omfattande kontaktarbete som innefattar att aktivt befinna sig i sammanhang där gruppernas frågor diskuteras, att medverka i nätverk och att ta del av den forskning som pågår. Inför produktioner med innehåll riktat till målgrupper med funktionsnedsättning samlas ofta referensgrupper med adekvat kompetens för att UR ska få större förståelse för målgruppen och för att diskutera innehåll och användning. Som exempel förde redaktionerna för projekten *Liv med autism* och *Sexbyrån* dialoger med lärare, forskare, experter och organisationer. Specialpedagogiska myndigheten (SPSM) är en viktig samverkanspart. Under år 2013 träffades representanter för ledningsgrupperna för UR och SPSM vid två tillfällen för att diskutera samarbeten.

UR deltog i den årliga kompetenshöjande konferensen som public service-bolagen för sjunde året i rad genomförde i samarbete med Handikappförbunden.

Granskningsnämnden anser att UR får anses ha uppfyllt kravet på att ha dialog med de berörda grupperna i 12 § i sändningstillståndet.

4.6.2 Hörbarhet – tv och radio

SR, SVT och UR får anses ha uppfyllt kravet på att prioritera god hörbarhet (15 §, 13 § respektive 12 § i sändningstillstånden).

Reglering

Programföretagen ska prioritera god hörbarhet, bland annat genom att vid utformningen av sändningarna beakta att bakgrundsljud kraftigt kan försämra möjligheten för personer med hörselnedsättning att ta del av utbudet (15 §, 13 § respektive 12 § i sändningstillstånden).

Tidigare bedömning

I bedömningen för år 2012 ansåg granskningsnämnden att SR, SVT och UR fick anses ha uppfyllt kravet att prioritera god hörbarhet.

Uppfyllelse – SR

SR uppger att bolaget arbetat kontinuerligt med de ljudrelaterade tillgänglighetsfrågorna utifrån både estetiska och tekniska aspekter. De estetiska aspekterna handlar om hur olika ljud blandas eller balanseras mot varandra och även språkbehandling såsom diktion, betoningar och pauseringar i talet. De tekniska aspekterna avser hur den tekniska utrustningen och systemen används för att ge högsta möjliga tekniska kvalitet och därmed ett tydligt och hörbart ljud.

Sveriges Radios riktlinjer för ljudet, som tagits fram under flera års hörbarhetsarbete, ligger som grund i programproduktionen. Dessa riktlinjer används som utgångspunkt för återkoppling av enskilda program. Under år 2013 har hörbarhetsarbetet framförallt pågått på redaktionerna i den löpande programproduktionen. De så kallade hörbarhetsambassadörerna och ljudteknikerna är ansvariga. De aktiviteter som har genomförts har varierat från redaktion till redaktion. SR uppger några exempel såsom exempelvis utbildningar i mikrofonteknik, mixning och ljudnivåer och lyssningsseminarier med speciellt fokus på hörbarhet, riktlinjer om att göra intervjuer på plats, vilket ger bättre ljudkvalitet än intervjuer per telefon och riktlinjer om att undvika mixningar där musik eller bakgrundsljud stör talet.

SR beskriver tekniskt relaterade åtgärder som genomförts under år 2013. Äldre studiomikrofoner har bytts ut, ett projekt har startats för att byta ut samtliga FM-processorer och en analys av sändarnätets täckning har genomförts. Tillsammans med Teracom ska åtgärder vidtas i sändarnätet under år 2014 för att förbättra hörbarheten.

SR:s utvecklingsavdelning har under året även testat en hörbarhetsapplikation för smarta mobiltelefoner. Utredning och bedömning av möjligheter till fortsatt utveckling pågår.

Granskningsnämnden anser att SR får anses ha uppfyllt kravet på att prioritera god hörbarhet i 15 § i sändningstillståndet.

Uppfyllelse – SVT

SVT uppger att sedan hörbarhetsutredningen år 2007 som formulerade en hörbarhetspolicy, samt förslag till ett anta åtgärder, har ett kontinuerligt arbete pågått med att uppmärksamma bolagets programmedarbetare om vikten av bra ljud och bra hörbarhet i programmet. Vidare uppger SVT att bolaget har en ljudcoach-organisation för alla produktionsorter i landet som ska bevaka och främja ljud- och hörbarhetsfrågorna i programarbetet och medverka i utbildningar och seminarier. SVT har även två ljudfunktioner, en ljudansvarig och en teknisk support. SVT uppger att bolaget noterar en tydlig minskning av klagomål sedan ljudfunktionerna inrättades. Den ljudansvarige ska genomföra regelbundna uppföljningar och rapportera hur ljudarbetet genomförs i praktiken. Denne ska också samordna företagens ljudcoacher och se till att utveckling av ljudarbetet kan ske genom exempelvis förslag på förändringar i produktionsledet och utbildningsinsatser. Den ljudtekniska supporten bistår den ljudansvariga funktionen i arbetet att införa nya ljudtekniska system och deltar i utvärderingar av systemlösningar, projektering av produktionslokaler och bistår i alla tekniska frågor från programproduktionen. SVT uppger också att bolaget har tekniska specifikationer för hörbarhet som distribueras till alla avdelningar som arbetar mot externa producenter. Hörbarhetskravet har också förtydligats i de avtalsmallar som bolaget använder. Under året har vissa riktade insatser gjorts för specifika program, exempelvis *Plus* och *Antikrundan*. En ny ljudprocessor har installerats för att förbättra ljudet på nyhetsändningar.

Granskningsnämnden anser att SVT får anses ha uppfyllt kravet i 13 § i sändningstillståndet om att prioritera god hörbarhet.

Uppfyllelse – UR

UR uppger att arbetet med hörbarhet är en central del av UR:s tillgängliggörande insatser. UR har en hörbarhetspolicy som särskilt betonar kraven på hörbarhet/tydlighet hos personer med funktionsnedsättningar. Den tar även upp behovet av kontinuerlig fortbildning av personalen för att höja medvetenheten och kompetensen inom området. Granskningsnämnden anser att UR får anses ha uppfyllt kravet på att prioritera god hörbarhet i 12 § i sändningstillståndet.

4.6.3 Teckentolkning/syntolkning – tv

SVT och UR får anses ha uppfyllt kravet på att teckentolka och syntolka program (13 § respektive 12 § i sändningstillståndet)

Reglering

För SVT och UR gäller att fler teckentolkade program och försök med syntolkning är en rimlig utveckling mot målet att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare (13 § respektive 12 § i sändningstillståndet).

Tidigare bedömning – SVT

I sina bedömningar för år 2010 och år 2011 ansåg granskningsnämnden att SVT inte kunde anses ha uppfyllt kravet på att teckentolka program eftersom insatser i princip uteslutande på webben inte kunde anses medföra att bolaget levt upp till kravet på teckentolkning. Nämnden ansåg mot bakgrund av sändningstillståndets utformning att SVT fick anses ha uppfyllt kravet på att syntolka program. I sin bedömning för år 2012 noterade nämnden att SVT år 2012, till skillnad från föregående år, hade haft teckentolkade sändningar i marksänd tv. Nämnden ansåg att SVT fick anses ha uppfyllt kraven på att teckentolka och syntolka program såsom kravet är formulerat i 13 § sändningstillståndet.

Uppfyllelse – SVT

Teckenspråkstolkning innebär att en teckenspråkstolk översätter det talade språket till teckenspråk. SVT uppger att under år 2013 teckenspråkstolkades sammanlagt 43 timmar i broadcast. Sändningarna bestod av två program i Barnkanalen. Julkalendern *Barna Hedenbös uppfinner julen* och serien *Barn på sjukhus*. Därutöver teckenspråkstolkades i SVT1 och SVT2 *Uppdrag granskning*, *Kristallen* och *Prinsessbröllopet*. Själva vigselakten teckenspråkstolkades en timme i SVT2. *Melodifestivalens* final teckenspråkstolkades på webben.

Syntolkning handlar om att förmedla bildinformation för den som inte ser. En röst beskriver vad som syns i bild och vad som sker. SVT uppger att sammanlagt syntolkades 24 timmar i broadcast. Under år 2013 syntolkades serien *Mot alla odds* samt *Mot alla odds ett år senare*. Därutöver syntolkades *Kristallen* och dramaserien *Äkta människor*. I Barnkanalen syntolkades serierna *Vi på Saltkråkan* och *Emils sommarlov*.

Nämnden anser att SVT får anses ha uppfyllt kraven på att teckentolka och syntolka program såsom kravet är formulerat i 13 § sändningstillståndet.

Tidigare bedömning – UR

I sin bedömning för år 2012 konstaterade nämnden att SR, SVT och UR sinsemellan får fördela ansvaret för olika slags insatser i fråga om program om och för personer med funktionsnedsättningar. Enligt överenskommelsen för år 2012 hade SVT ett särskilt ansvar för produktion av tv-program för döva, och därmed för teckentolkning.

Nämnden konstaterade vidare att UR, i bokstavlig mening, inte hade teckentolkat något program år 2012, men att bolaget använt en annan metod, nämligen att teckenspråksbearbeta program. Nämnden ansåg att UR härigenom fick anses ha uppfyllt kraven på att teckentolka och syntolka program i 12 § sändnings- tillståndet. Nämnden uttryckte också att den kommer att följa utvecklingen av teckenspråksbearbetning och ansåg att UR:s nästkommande redovisning borde ta upp vad de berörda grupperna anser om den valda metoden.

Uppfyllelse – UR

UR uppger att bolaget sänder program på svenskt teckenspråk på tre sätt, genom program på svenskt teckenspråk, genom versionering, som innebär att bilden fryses och programledaren berättar vad som hänt i föregående eller kommande avsnitt, och genom teckenspråkstolkning. Vidare uppger UR att dessa tre sätt är utvecklade utifrån dialog med berörda grupper och de behov som har framförts.

Fördelningen mellan program på teckenspråk, versionering och teckenspråkstolkning framgår inte av redovisningen. UR har därför ombetts att uppge hur många timmar versionering respektive teckenspråkstolkning som bolaget sände under år 2013. UR har uppgett att bolaget under år 2013 inte sände versionerade program. Inom ramen för UR Samtiden sändes teckenspråkstolkade föreläsningar om totalt 13 timmar.

UR uppger i redovisningen att bolaget under året ökat antalet syntolkade program. Under året sändes exempelvis syntolkning av tv-serien *Kina om Kina*, *Se hungern* och *Jag litade på lagen*, *Låtarna som förändrade musiken* samt *Pop och politik*. UR strävar efter att sända de syntolkade programmen i så nära anslutning som möjligt till första ordinarie sändning av programmen. UR har i en kompletterande kommentar också uppgett att bolaget år 2013 sände totalt 39 syntolkade program om 19,5 timmar.

Nämnden anser att UR får anses ha uppfyllt kraven på att teckentolka och syntolka program såsom kravet är formulerat i 12 § sändningstillståndet.

4.6.4 Textning – tv

SVT kan inte anses ha nått målet för tillståndsperioden att alla program på svenska i SVT1 och SVT2 och SVT:s övriga programtjänster ska textas (13 § i sändningstillståndet).

UR:s textningsverksamhet har bidragit till det långsiktiga målet att utbudet görs tillgängligt för alla medborgare (12 § i sändningstillståndet).

Reglering

För programföretagen gäller att behoven hos personer med funktionsnedsättning ska beaktas. Ambitionsnivån när det gäller möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att tillgodogöra sig utbudet ska höjas och tillgängligheten förbättras i syfte att arbeta mot det långsiktiga målet att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare (13 § respektive 12 § i sändningstillstånden).

För SVT gäller att programverksamheten för döva ska ha minst samma omfattning som under den föregående tillståndsperioden. Målet för tillståndsperioden ska vara att alla program på svenska i SVT1, SVT2 och SVT:s övriga programtjänster ska textas. Textningen ska hålla hög kvalitet (13 § i sändningstillståndet).

Tidigare bedömning

I sin bedömning för år 2012 ansåg granskningsnämnden att SVT fick anses ha uppfyllt kravet på textning av program och att UR:s textningsverksamhet hade bidragit till det långsiktiga målet att utbudet görs tillgängligt för alla medborgare.

Uppfyllelse – SVT

SVT uppger att bolaget arbetar aktivt för att utveckla volymen textade program i riktning mot målet att alla ska vara textade. Under år 2013 ökade andelen textade program på svenska från 71 till 74 procent. Ökningen bestod framförallt av att SVT under året permanentade textningen av *Vinterstudion* och vissa återkommande delar av *SVT Forum*.

SVT uppger att de svårigheter som tidigare konstaterats när det gäller textning av långa direktsändningar och regionala program kvarstår och att bolagets bedömning fortsatt är att det kräver ny taligenkänningsteknologi för att kunna texta hela programutbudet. SVT har fört samtal med Kulturdepartementet, Näringsdepartementet, Post- och Telestyrelsen, Språkrådet och Hörselskadades Riksförbund för att få till stånd ett projekt i syfte att upprätta en svensk språkdatabas. Det är enligt SVT mycket svår genomförbart och kapacitetskrävande att direkttexta de regionala nyheterna vilka som mest innehåller 19 simultana direktsändningar. Dessa regionala sändningar uppgår till mer än 2 500 timmar per år.

Det nya undertextningssystem som bolaget utvecklat de senaste åren började tas i produktion för de allra flesta program under år 2013. Dessvärre visade sig inkörningsproblemen vara större än beräknat och under ett par månader under hösten förekom dagliga sändningsavbrott och först i november lyckades tekniker varaktigt rätta till problemen. Systemet ger de förutsättningar som krävs för att effektivt producera och publicera undertexter för webb och broadcast, vilket kommer att möjliggöra mer textning på SVT:s samtliga plattformar framöver.

Granskningsnämnden konstaterar att målet för tillståndsperioden är att alla program på svenska i SVT1, SVT2 och SVT:s övriga programtjänster ska textas. SVT har uppgett att 74 procent av utbudet textades år 2013. Granskningsnämnden anser att SVT inte kan anses ha uppfyllt målet om textning av program i 13 § i sändningstillståndet. Nämnden noterar samtidigt att i de nya besluten om krav på tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning avseende bland annat SVT är kravet att andelen textade icke direktsända program på svenska ska uppgå till 100 procent senast den 31 december 2014 och att textningen av direktsända program ska uppgå till minst 55 procent den sista januari 2014, för att senare år succesivt öka.

Uppfyllelse – UR

UR uppger att andelen svensktextade timmar av UR:s totala sändningsvolym i tv år 2013 uppgick till 95,5 procent. Alla UR:s sändningar av tv-program producerade från och med år 2011 textas på svenska. Undantag är direkt- sändningen av *Lilla Aktuellt – skola* och språkprogram inklusive teckenspråkstolkade program.

UR har inte något specifikt krav på att texta. Nämnden anser att UR:s textningsverksamhet har bidragit till det långsiktiga målet att utbudet görs tillgängligt för alla medborgare i enlighet med 12 § i sändningstillståndet.

4.7 MINORITETSSPRÅK

SR får anses ha uppfyllt kravet på att beakta språkliga och etniska minoriteters intressen (16 § i sändningstillståndet).

SVT och UR får anses ha uppfyllt kravet på att beakta språkliga och etniska minoriteters intressen avseende finska och samiska (14 § respektive 14 § i sändningstillstånden).

SVT och UR kan dock inte anses ha uppfyllt kravet avseende meänkieli och romani chib (14 § respektive 14 § i sändningstillstånden).

Nämnden noterar att de sändningstillstånd som började gälla den 1 januari 2014 stadgar att utbudet på de nationella minoritetsspråken ska öka årligen jämfört med år 2013 och att ökningen ska vara betydande.

Reglering

Enligt sändningstillstånden ska SR, SVT och UR beakta språkliga och etniska minoriteters intressen. Verksamheten ska vara ett prioriterat område. Tillgängligheten ska förbättras. Minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib ska inta en särställning. Programföretagen ska ha en dialog med de berörda grupperna. I fråga om verksamhet för språkliga och etniska minoriteter får bolagen sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser (16 §, 14 § respektive 14 § i sändningstillstånden). Regeringen har vidare uttryckt att programföretagen bör ta hänsyn till att även jiddisch har status som nationellt minoritetsspråk (prop. 2008/09:195).

Överenskommelse mellan bolagen

Överenskommelser mellan SR, SVT och UR rörande insatser för språkliga och etniska minoriteter ska enligt bolagens anslagsvillkor tillställas Kultur- departementet och Myndigheten för radio och tv.

Av bolagens överenskommelse för år 2013 framgår bland annat att det är SR som ansvarar för nyheter på de fyra prioriterade minoritetsspråken. SVT svarar för nyheter på samiska, finska samt teckenspråk. SR ansvarar för insatser inom drama/kultur på de prioriterade minoritetsspråken. Inom samhälle/aktualiteter svarar SVT och SR var för sig för insatser på fyra och UR på tre, nationella minoritetsspråk. SVT svarar även för teckenspråkiga samhällsprogram. UR ansvarar i enlighet med sitt uppdrag särskilt för program för barn och unga inom samtliga nationella minoritetsspråk samt teckenspråk. SVT svarar för barnprogram på samiska, finska, romani chib samt meänkieli. SVT svarar för både barn- och ungdomsprogram på teckenspråk. Övergripande per språk delar SVT och SR ett ansvar för samiska och finska. SR ansvarar särskilt för meänkieli och romani

chib. SVT ansvarar särskilt för program på teckenspråk. UR svarar särskilt för barn- och ungdomsprogram på samtliga nationella minoritetsspråk.

Tidigare bedömningar

I sin bedömning av public service-redovisningarna för år 2007 tog granskningsnämnden fram vissa kriterier som kan ha betydelse för bedömningen av om de nationella minoritetsspråken har intagit en särställning i förhållande till övriga minoritetsspråk. Enligt nämndens mening har dessa kriterier alltså betydelse för bedömningen. Ju fler av kriterierna som är uppfyllda, desto tydligare särställning. Särställning ges genom att:

- sända fler timmar på de nationella minoritetsspråken än på andra minoritetsspråk,
- ha särskilda sändningstider,
- ha regelbundna sändningstider,
- uppmärksamma språket och språkgruppen på andra sätt än genom radio och tv, exempelvis genom tillgänglighet och tjänster på webben eller via andra distributionskanaler,
- ha nyhetssändningar/och eller annan aktualitetsjournalistik,
- uppmärksamma språkgruppens situation i Sverige,
- ha sändningar som vänder sig till en bred publik inom språkgruppen, och på annat sätt ge särskild uppmärksamhet, tid eller resurser.

Kraven i sändningstillstånden gäller de sändningar som sänds i marksänd tv och radio och granskningsnämnden har i tidigare bedömningar konstaterat att det inte framgått av bolagens redovisningar hur stor del av utbudet på minoritetsspråk som sänts där. I årets redovisningar framgår det på ett tydligt sätt på vilka plattformar sändningarna skett. Sändningstiden avseende de minoritetsspråk som enligt sändningstillstånden ska inta en särställning i bolagens verksamhet framgår i bolagens redovisningar i likadant utformade tabeller, dels visas totalt antal timmar och dels visas timmar av förstasändning.

Nämnden noterar att SR i årets redovisning uppger att två typer av fel har upptäckts i sändningstidsstatistiken beträffande sändningstid på minoritetsspråken. SR uppger att:

- Vissa tablåförändringar som genomförts tidigare år har inte funnits med.
- Vissa reprisar har tidigare redovisats som förstasändning.

Detta har korrigerats i den redovisade sändningstiden på minoritetsspråk för 2013.

Omfattningen av det faktiska utbudet per språk har inte ändrats mellan 2012 och 2013, även om det kan se ut så i tabellerna. Det är ingen förändring av tablåer, och publiken har kunnat höra lika många timmar på respektive språk 2013 som 2012.

Sammantaget för alla minoritetsspråk medför dessa korrigeringar en minskning av den redovisade tiden av förstasändningar med 7 437 timmar, varav 1 067 timmar FM, 1 054 timmar DAB och 5 316 timmar webb-unikt. Större delen av dessa timmar redovisas nu istället som reprisar. De korrigeringar som gjorts avser endast minoritetsspråk, men påverkar givetvis den totala sändningstiden liksom sändningstiden för flertalet programområden.

Av programföretagens public service- redovisningar och kompletteringar framgår att följande antal timmar (förstasändningar och repris sammantaget) har sända under åren 2010, 2011, 2012 och 2013. I dessa siffror ingår även utbudet för barn och unga.

2013	SR	SVT	UR	Totalt
Finska	7 761	314	15	8 090
Meänkieli	913	17	10	940
Samiska	1 283	84	13	1 380
Romani chib	415	23	8	446
Totalt	10 372	438	46	10 856

2012	SR	SVT	UR	Totalt
Finska	8 389	281	24	8 694
Meänkieli	637	12	5	654
Samiska	958	83	4	1 045
Romani chib	391	12	4	407
Totalt	10 376	388	37	10 801

2011	SR	SVT	UR	Totalt
Finska	8 357	243	11	8 611
Meänkieli	638	10	1	649
Samiska	953	94	11	1 058
Romani chib	390	9	2	401
Totalt	10 338	356	25	10 719

2010	SR 1:a sändningar	SVT	UR	Totalt
Finska	8 111	239	11,5	8 361,5
Meänkieli	642	11	2,7	655,7
Samiska	891	90	6,4	987,4
Romani chib	365	8	3,2	376,2
Totalt	10 009	348	23,8	10 380,8

Jiddisch

Av SR:s redovisning framgår att även jiddisch har ingått i programutbudet. SR uppger att P2 sänder musik från festivaler med sånger på jiddisch. För de jiddischtalande barnen finns *Magiska Skrinets* sagor att lyssna till på webben.

SR och SVT har tillfrågats om programföretagen har sändt program som riktar sig till barn/vuxna som talar jiddisch eller haft sändningar på jiddisch under år 2013 och om så är fallet hur många timmar och hur programföretagen fördelat ansvaret mellan sig. SR och SVT svarat att de inte har haft sändningar i marknätet på jiddisch. SR har dock sändt konserter på jiddisch. Vidare har bolagen svarat att de inte har fördelat ansvaret för jiddisch på samma sätt som för de i sändningstillstånden särskilt prioriterade nationella minoritetsspråken. UR har i överenskommelsen tagit ett särskilt ansvar för att erbjuda ett utbud för barn och unga på många minoritetsspråk inklusive jiddisch.

Av UR:s redovisning framgår att det för tv omarbetades åtta avsnitt av *Allti kartong* till jiddisch för grundskolans förskoleklass-årskurs 3. Av tabellen "Ämnesfördelning i den totala sändningsvolymen i tv 2013 (timmar)" framgår att bolaget har sändt 4,08 timmar på jiddisch.

Andra minoritetsspråk än nationella minoritetsspråk

SR uppger i redovisningen att bolaget utöver de nationella minoritetsspråken haft sändningar i marksänd radio på ytterligare fem språk som riktar sig till nyanlända i landet, nämligen arabiska, kurdiska, persiska, somaliska och engelska. SVT uppger i redovisningen att bolaget under år 2013 sändt sammanlagt 10 853 timmar inköpta program. UR uppger i sin redovisning att bolaget bland annat sändt radio på arabiska och tv på somaliska, bosniska, japanska och kinesiska under år 2013.

Enligt nämnden framgår det av redovisningarna att bolagen arbetar med att tillgodose andra språkliga och etniska minoriteter än de som enligt sändningstillstånden ska inta en särställning i bolagens programverksamhet.

Nedan behandlas de nationella minoritetsspråk som enligt sändningstillstånden ska inta en särställning i bolagens verksamhet.

4.7.1 Finska och samiska

Tidigare bedömning – SR, SVT och UR

I sin bedömning för år 2011 och 2012 ansåg granskningsnämnden att SR, SVT och UR fick anses ha uppfyllt kravet på att beakta språkliga och etniska minoriteters intressen avseende finska och samiska.

Uppfyllelse

SR har bedrivit sändningar på finska och samiska inom samtliga av de programområden som nämns i tabellen i ”Bilaga 4a” (nyheter, drama/kultur, underhållning och musik/samhälle/utbildning, sport, barn och unga). Under rubrikerna ”SR Sisuradio” och ”Sameradion” ges vidare exempel på bolagets satsningar avseende minoritetsspråken under år 2013.

Nämnden noterar att antalet totala sändningstimmar på finska har minskat med 628 timmar under år 2013 jämfört med föregående år. SR har mot denna bakgrund getts möjlighet att kommentera anledningen till detta. SR har svarat att det inte skett en minskning av sändningstimmar utan att förändringen beror på korrigeringar av tidigare fel i sändningstidsstatistiken.

Även SVT har bedrivit sändningar på finska och samiska. Timmarna fördelar sig på kategorierna nyheter, drama/kultur, samhälle/aktualiteter/utbildningsprogram samt barn och unga. Programmen beskrivs under rubrikerna ”Finska” och ”Samiska”.

UR har bedrivit sändningar på finska och samiska i liten utsträckning. Nämnden noterar att sändningarna på finska har minskat från 24 timmar år 2012 till 15 timmar år 2013 och att sändningarna på samiska har ökat från fyra timmar till 13 timmar år 2013. De få timmarna återfinns i kategorierna samhälle/utbildningsprogram och barn och unga. Programmen beskrivs under rubrikerna ”Finska/sverigefinnar” och ”Samiska/samer”.

Den totala mängden sändningstimmar på finska och samiska pekar enligt granskningsnämnden på att vart och ett av språken har intagit en särställning i bolagens samlade programverksamhet. Antalet sändningstimmar i kombination med de övriga beskrivningar som görs i SR:s, SVT:s och UR:s public service- redovisningar samt inhämtade kompletteringar visar enligt nämnden att de aktuella minoritetsspråken får anses inta en tydlig särställning i bolagens samlade programverksamhet.

Nämnden anser sammanfattningsvis avseende finska och samiska att bolagen får anses ha uppfyllt kravet i 16 §, 14 § respektive 14 § i sändningstillstånden.

4.7.2 Meänkieli och romani chib

Tidigare bedömning – SR, SVT och UR

Under den tidigare tillståndsperioden och även i sin bedömning av bolagens redovisningar för år 2010, 2011 samt år 2012 berörde nämnden frågan om ett bolag med

hänvisning till en överenskommen ansvarsfördelning kan avstå från sändningar på ett visst minoritetsspråk under en hel tillståndsperiod. Detta bland annat med avseende på att SVT och UR hade redovisat relativt få sändningstimmar på romani chib. I sin bedömning för år 2011 ansåg nämnden att SVT och UR inte kunde anses ha uppfyllt kravet avseende romani chib men att SR, SVT och UR fick anses ha uppfyllt kravet på att beakta språkliga och etniska minoriteters intressen avseende meänkieli. I sin bedömning år 2012 ansåg nämnden att SVT och UR inte kunde anses ha uppfyllt kravet att beakta språkliga och etniska minoriteters intressen avseende romani chib och meänkieli.

Uppfyllelse

SR har bedrivit sändningar på meänkieli inom samtliga av de programområden som nämns i tabellen i ”Bilaga 4a” (nyheter, drama/kultur, underhållning och musik/samhälle/utbildning, sport, barn och unga). Under rubriken ”Meänkieli” ges vidare exempel på bolagets satsningar avseende minoritetsspråket under år 2013. Nämnden noterar att SR redogör för att de har ökat sändningarna på meänkieli med 276 timmar jämfört med föregående år. SR har fått frågan om ökningen beror på det fel som förekommit i sändningstidsstatistiken och bolaget har bekräftat att så är fallet. SR uppger att en av orsakerna att finska minskar och meänkieli ökar i 2013 års siffror jämfört med tidigare år, är att en del av utbudet på meänkieli tidigare felaktigt redovisats som finska. SR påpekar att därför blir en jämförelse över tid inte rättvisande för varje enskilt språk. SR betonar att tabellerna för sändningar i FM och DAB avseende finska och meänkieli inte har väsentligen förändrats under tillståndsperioden, det vill säga att publiken har fått i stort sett samma utbud 2013 som tidigare år.

SVT redovisar endast 17 sändningstimmar på meänkieli (tolv timmar år 2012). Inga nyhetssändningar på meänkieli redovisas. Programmen beskrivs under rubriken ”Meänkieli (tornedalsfinska)”. Nämnden noterar att SVT uppger i sin redovisning att de under året bedrivit ett rekryteringsprojekt där fem personer med språkkunskaper i samiska eller meänkieli valts ut för att lära sig tv-mediets och journalistikens grunder för att säkra kompetens inför framtida rekryteringar.

UR har fördubblat sina sändningar på meänkieli jämfört med föregående år. Sändningarna bedrivs dock alltjämt i liten utsträckning, tio timmar under år 2013. De få timmarna återfinns i en kategori, barn och unga. Programmen beskrivs under rubriken ”Meänkieli/tornedalingar”.

Av bolagens totala antal redovisade timmar på romani chib för år 2013, totalt 446 timmar, har SVT redovisat 23 (12 timmar 2012) och UR 8 (4 timmar 2012) (inklusive repris). SVT:s 23 timmar hänför sig till områdena drama/kultur, samhälle/aktualiteter/utbildningsprogram samt barn och unga. UR:s åtta timmar tillhör kategorin barn och unga. Med undantag för sport har SR bedrivit sändningar på minoritetsspråket inom samtliga av de programområden som nämns i tabellen. Utöver redovisning av antal timmar innehåller samtliga redovisningar även beskrivningar i text avseende romani chib.

Nämnden noterar att sändningarna på meänkieli och romani chib har ökat något under år 2013 men att de alltså varit låga under hela tillståndspanoriden. Nämnden har under flera år funnit anledning att resonera kring vilket utrymme den överenskomna ansvarsfördelningen ytterst ger programföretagen att fördela insatserna. Frågan om ett bolag med hänvisning till överenskommelsen kan avstå från sändningar, eller sända mycket få timmar på ett visst minoritetsspråk under en hel tillståndspanorid är enligt granskningsnämnden fortfarande relevant. Nämnden har mot denna bakgrund frågat hur bolagen resonerar kring det och om bolagen anser att de gemensamt uppfyller kraven i sändningstillstånden att beakta språken meänkieli och romani chib som ska ha en särställning.

SVT har svarat följande.

Enligt SVT:s sändningstillstånd får programbolagen sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser i fråga om verksamhet för språkliga och etniska minoriteter. Sändningstillståndet gör inte skillnad på de olika insatserna, beroende på om det är Sveriges Radio, UR eller SVT som ansvarar för dem. Tvärtom har bolagen fördelat ansvaret på ett sätt som leder till att bolagen med större kraft kan fokusera sina respektive insatser där de gör störst nytta för de olika grupperna. Det handlar om en kombination av avväganden som tar sin utgångspunkt i publikens behov, där i vissa fall en större volym i radio kan vara befogat och i andra fall en mer koncentrerad insats i tv ger en större effekt. Hänsyn måste också tas till bolagens möjligheter att genom en fördelning som ligger någorlunda fast över tid kunna upprätthålla en hög kompetens inom olika områden. Sammantaget leder det till exempelvis att SR över tid kunnat ta ett särskilt stort ansvar för programutbudet på bland annat romani chib, medan SVT av naturliga skäl axlat ett stort ansvar för teckenspråksverksamheten. Att splittra resurserna och att vissa år göra radio respektive tv leder inte till ett bättre eller mer lättillgängligt utbud för publiken. Utifrån fördelning för 2013 anser SVT att bolagen gemensamt uppfyllt kraven i sändningstillståndet.

UR har svarat följande.

UR arbetar liksom SVT med flerårsplaner, vilket bidrar till att programproduktion och sändningsvolym av program på meänkieli och romani chib varierar över åren. I enlighet med sändningstillstånden har programbolagen sinsemellan fördelat ansvaret för olika slags insatser för språkliga och etniska minoriteter, vilket också gjordes för 2013 i överenskommelser som redovisats till Kulturdepartementet och Myndigheten för radio och tv. Under sändningsperioden 2010–2013 har UR:s sända volymer för barn och unga ökat och flerdubblats på såväl meänkieli som romani chib. UR anser att bolaget genom detta tagit hänsyn till de språkliga behoven hos barn och unga på språken, även om det i relation till total sändningsvolym fortfarande rör sig om små volymer. UR bygger emellertid en allt större, tillgänglig programbank på webben. I de långsiktiga kontakterna med företrädare för målgrupperna har UR fått uppskattning för programutbudet och dess tillgänglighet på webben. Med bolagens gemensamma och individuella ambition och måluppfyllelse för 2013 anser UR att kraven i sändningstillståndet uppfyllts.

Granskningsnämnden anser att SR får anses ha uppfyllt kravet på att beakta språkliga och etniska minoriteters intressen avseende meänkieli och romani chib.

Granskningsnämnden noterar att det skett en ökning av tv-utbudet för de aktuella målgrupperna. Nämnden noterar även att SVT har ökat utbudet på både romani chib

och meankieli och att UR har fördubblat sitt utbud på romani chib jämfört med förra året. Granskningsnämnden anser att bolagen visar en ambition att öka sina insatser.

Granskningsnämnden gjorde beträffande verksamhetsåret 2012 bedömningen att SVT och UR – trots möjligheten att fördela insatser – inte kunde anses ha uppfyllt kravet avseende meankieli och romani chib. Eftersom antalet sändningstimmar i tv fortfarande är lågt anser nämnden att SVT och UR inte kan anses ha uppfyllt kravet avseende de aktuella målgrupperna.

SVT och UR har således inte levt upp till kravet att låta meankieli och romani chib inta en särställning i programverksamheten. Det förhållandet att SR enligt överenskommelsen mellan bolagen har sänt avsevärt fler timmar på meankieli och romani chib än SVT och UR ändrar inte den bedömningen.

Nämnden noterar att de sändningstillstånd som började gälla den 1 januari 2014 stadgar att utbudet på de nationella minoritetsspråken ska öka årligen jämfört med år 2013 och att ökningen ska vara betydande.

Nämnden har kommenterat programföretagens ansvar för behoven hos barn och unga som tillhör språkliga och etniska minoriteter ovan i avsnittet 4.5.5.

4.8 ÖVRIGT

4.8.1 Sidoverksamheter

SR, SVT och UR har i redovisningarna beskrivit sina sidoverksamheter i den mån sådana har bedrivits. Om sidoverksamheterna har getts en omfattning eller varit av sådan karaktär att de riskerar att inkräkta på kärnverksamheten eller skada förtroendet för radio och tv i allmänhetens tjänst har granskningsnämnden inte möjlighet att bedöma med det underlag som lämnats i redovisningarna (punkt 8, 10 respektive 9 i anslagsvillkoren).

Nämnden noterar mot bakgrund av propositionen *Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst* att programföretagens sidoverksamheter kommer att redovisas mer öppet och tydligt. Regeringen anser att det måste vara möjligt att utifrån det underlag som lämnas i redovisningarna kunna ta ställning till om bolagen uppfyllt kravet på att sidoverksamheter ska bedrivas konkurrensneutralt i förhållande till andra företag som tillhandahåller motsvarande tjänster.

Reglering

För SR, SVT och UR gäller att sidoverksamheter ska bära sina egna kostnader, särredovisas och i övrigt bedrivs på ett konkurrensneutralt sätt i förhållande till andra företag som tillhandahåller motsvarande tjänster. Sidoverksamheter ska ingå som en del av årsredovisningen som granskas av bolagets revisorer (punkt 3 i respektive anslagsvillkor). Sidoverksamheter får inte ges en sådan omfattning eller vara av en sådan karaktär att de riskerar att inkräkta på kärnverksamheten eller skada förtroendet för radio och tv i allmänhetens tjänst (punkt 8, 10 respektive 9 i anslagsvillkoren).

Till public service-redovisningen ska fogas en redovisning av eventuella sidoverksamheter som programföretagen har bedrivit (punkt 17, 21 respektive 18 i anslagsvillkoren).

Tidigare bedömning – SR, SVT och UR

Granskningsnämnden konstaterade i sitt yttrande över 2010 års redovisningar att SR, SVT och UR endast översiktligt redovisade de intäkter och kostnader som sidoverksamheterna för med sig och att det inte i någon av redovisningarna fördes en närmare diskussion om sidoverksamheternas omfattning eller karaktär. Det fanns inte heller några redovisningar av om sidoverksamheterna bedrivits på ett konkurrensneutralt sätt i förhållande till andra företag som tillhandahåller motsvarande tjänster. I sitt yttrande över 2011 års public serviceredovisningar konstaterade nämnden att SR och SVT hade utvecklat sina respektive redovisningar och att det bland annat framgick vad sidoverksamheterna bestod av, vilka intäkter de gett och syftet med verksamheterna. I SVT:s redovisning uppgavs att bolaget agerar på en konkurrensutsatt marknad och SR hade i sin redovisning angett att verksamheten bedrivits på ett konkurrensneutralt sätt.

UR hade anfört att bolaget under år 2011 inte bedrivit någon sidoverksamhet. Granskningsnämnden ansåg att SR, SVT och UR hade uppfyllt redovisningskraven i respektive programföretags anslagsvillkor. I sitt yttrande över 2012 års public serviceredovisningar ansåg nämnden att det framgick i redovisningarna vad SVT:s och SR:s sidoverksamheter består av, vilka kostnader och intäkter dessa medför och syftet med verksamheterna. Både SR och SVT hade uppgett att bolagen agerar på en konkurrensutsatt marknad och att sidoverksamheten bedrivits inom konkurrensutsatta och väl fungerande marknader där prisbilden är väl känd för både kunder och andra leverantörer. UR anförde att bolaget under år 2012 inte bedrivit någon sidoverksamhet. Nämnden fann att bolagen fick anses ha uppfyllt redovisningskraven i respektive programföretags anslagsvillkor.

Uppfyllelse – SR, SVT och UR

Granskningsnämnden anser att det framgår i redovisningarna vad SVT:s och SR:s sidoverksamheter består av, vilka totala kostnader och intäkter dessa medför och syftet med verksamheterna. Både SR och SVT har uppgett att bolagen agerar på en konkurrensutsatt marknad och att sidoverksamheten bedrivs inom konkurrensutsatta och väl fungerande marknader där prisbilden är väl känd för både kunder och andra leverantörer. UR har anfört att bolaget inte heller under år 2013 har bedrivit någon sidoverksamhet.

Nämnden konstaterar att omfattningen av SR:s sidoverksamhet har varierat under tillståndsperioden. År 2013 redovisar SR den högsta intäkten för perioden med 8,5 miljoner kronor. SR uppger att försäljningen av den så kallade Proggboxen (en cd-samling med bolagets inspelningar av alternativ musik mellan åren 1967 och 1985) har varit framgångsrik och genererat de ökade intäkterna.

Omfattningen av SVT:s sidoverksamhet har minskat under tillståndsperioden, även om resultatet för år 2013 är en betydande ökning jämfört med åren 2011 och 2012. Liksom tidigare svarar den största delen av intäkterna från bolag som producerar program åt SVT. Det ökade resultatet beror på minskade kostnader för sidoverksamheten. Kostnaderna specificeras inte närmare i public serviceredovisningen.

	2010	2011	2012	2013
Sveriges Radio				
Intäkter	8,1	6,1	4,6	8,5
Kostnader	7,5	6,1	4,6	7,7
Resultat	0,6	0	0	0,8
Sveriges Television				
Intäkter	84,2	77	65,2	66
Kostnader	75	75	64,8	60,6
Resultat	9,2	2	0,4	5,4

Resultat sidoverksamheten för SR och SVT i miljoner kronor år 2010 – 2013. Sammanställningen baseras på bolagens redovisningar under tillståndsperioden.

Granskningsnämnden finner att SR, SVT och UR i redovisningarna har beskrivit sina sidoverksamheter i den mån sådana har bedrivits. En närmare granskning görs av bolagens revisorer enligt p. 3 i respektive anslagsvillkor.

Om sidoverksamheterna har getts en omfattning eller varit av sådan karaktär att de riskerar att inkräkta på kärnverksamheten eller skada förtroendet för radio och tv i allmänhetens tjänst har granskningsnämnden inte möjlighet att bedöma med det underlag som lämnats i redovisningarna (punkt 8, 10 respektive 9 i anslagsvillkoren).

Nämnden noterar mot bakgrund av propositionen *Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst* att programföretagens sidoverksamheter kommer att redovisas mer öppet och tydligt. Regeringen anser att det måste vara möjligt att utifrån det underlag som lämnas i redovisningarna kunna ta ställning till om bolagen uppfyllt kravet på att sidoverksamheter ska bedrivas konkurrensneutralt i förhållande till andra företag som tillhandahåller motsvarande tjänster.

4.8.2 Redovisning av produktivitet och effektivitet

SR, SVT och UR får anses ha redovisat nyckeltal om effektivitet och produktivitet (punkt 17, 21 respektive 18 i anslagsvillkoren).

I propositionen *Bildning och Tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst* tydliggörs att granskningsnämndens uppdrag även omfattar villkor som avser resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet. Av propositionen framgår att nämnden genom en förbättrad och mer tydlig redovisning ska få bättre förutsättningar att utföra uppdraget.

Reglering

SR, SVT och UR ska bland annat redovisa nyckeltal som visar effektivitet och produktivitet (punkt 17, 21 respektive 18 i anslagsvillkoren).

Tidigare bedömning

Granskningsnämnden ansåg i sin bedömning över 2011 års redovisningar att bolagen utifrån sina egna definitioner redovisat mått på produktivitet och effektivitet och att de därmed uppfyllt redovisningsskyldigheten. Granskningsnämnden ansåg sig dock inte kunna bedöma om måtten faktiskt visade på effektivitet och produktivitet. Nämnden ansåg vidare att SVT:s redovisning på ett tydligare sätt borde redogöra för sambandet mellan redovisningskrav och innehåll.

I sin bedömning av SR:s och UR:s redovisningar för år 2012 konstaterade nämnden att bolagen redovisade mått på effektivitet och produktivitet utifrån sina definitioner. Därmed hade bolagen uppfyllt redovisningsskyldigheten i punkt 17 och 18 i anslagsvillkoren. Om bolagens mått faktiskt visade på effektivitet och produktivitet hade granskningsnämnden dock inte möjlighet att bedöma. Granskningsnämnden

konstaterade vidare att SR inlett ett arbete med att ta fram nya indikatorer som är anpassade för SR:s verksamhet för att mäta effektivitet och produktivitet.

I sin bedömning av SVT:s redovisning för år 2012 konstaterade nämnden att redovisningen innehöll uppgift om verksamhetens totala kostnader och hur stor andel som utgör programkostnader samt kostnader fördelade på kanaler och tjänster (tabell 5.2 och 5.3, s. 81) vilka var de nyckeltal som SVT hänvisade till i en kompletterande kommentar. SVT fick därmed anses ha uppfyllt redovisningsskyldigheten i punkt 21 i anslagsvillkoren. Nämnden uttalade vidare att kommande redovisning på ett tydligare sätt borde redovisa och kommentera vilka nyckeltal som visar effektivitet och produktivitet. Om uppgiften om hur stor andel av kostnaderna som används för program, eller något av övriga exempel som SVT redogjort för i sin komplettering, faktiskt visade på effektivitet och produktivitet hade granskningsnämnden inte möjlighet att bedöma.

Uppfyllelse – SR

Av SR:s redovisning följer att produktivitet under nuvarande tillståndsperiod har definierats som ”det som produceras under en viss tid av en anställd” och att detta redovisas med antal sända timmar per anställd och kostnad per sänd timme. Effektivitet har definierats som att ”tillgängliga resurser används på bästa sätt för att nå uppsatta mål”. SR resonerar i redovisningen om möjligheterna att mäta och följa upp produktivitet och effektivitet och anför bland annat att det blir allt tydligare att ett traditionellt produktivitetsbegrepp inte är helt relevant för SR samt att tolkningen av bolagets egen definition av begreppet effektivitet är alltför begränsad. Bolaget anser att public service-uppdraget är formulerat på ett sätt som kräver mer av kvalitativ uppföljning. Vidare uppger bolaget bland annat att det skulle kunna vara möjligt att arbeta med indikatorer för delar av SR:s uppdrag. Det förutsätter ett utvecklingsarbete och noggranna överväganden av vilka indikatorer som är relevanta och som inte kräver en tung administration och omfattande systemutveckling.

Nämnden konstaterar att SR redovisar mått på effektivitet och produktivitet utifrån sina definitioner. Därmed har SR uppfyllt redovisningsskyldigheten i punkt 17 i anslagsvillkoren. Om SR:s mått faktiskt visar på effektivitet och produktivitet har granskningsnämnden inte möjlighet att bedöma på det underlag som lämnats i redovisningen.

Uppfyllelse – SVT

Vid bedömningen av SVT:s redovisning för år 2012 uppgav SVT som svar på en kompletterande fråga att siffrorna i tabell 5.2 är de nyckeltal som visar effektivitet och produktivitet tillsammans med tabell 5.3 som redovisar programkostnader fördelade på kanaler och tjänster där man kan utläsa att en större summa läggs på andra plattformar utan att riskera att andelen blir för hög. SVT uppgav vidare att bolaget valt att inte använda antal producerade timmar eller timkostnad som mått på produktivitet eller effektivitet eftersom inte SVT strävar efter att producera fler timmar utan att öka kvaliteten i de timmar bolaget producerar. SVT uppgav vidare i sin komplettering att SVT utöver detta arbetar med ständiga förbättringar för att driva effektivitet. Kravet är

att driva rationaliseringar och möjliggöra nysatsningar och att bolaget har ett antal interna nyckeltal som styr och redovisar delar av verksamheten, såsom kapacitetsutnyttjande av resurser, teknik och personal.

SVT uppger i årets redovisning att bolaget ska bedriva verksamheten med god effektivitet och produktivitet och att detta mäts på olika sätt. Av redovisningen framgår att styrelsen kvartalsvis följer målet att kostnader för administration ska minska, vilket också skett under år 2013. Vidare uppger SVT att andra viktiga effektivitetsmått är att en större andel av anslagen ska användas till rena programkostnader och att det samtidigt ska frigöras medel för att fortsätta utveckla och tillhandahålla nya tjänster på plattformar där en stor del av publiken finns. SVT hänvisar i denna del till tabell 5.2 och 5.3.

SVT har vidare i redovisningen under rubriken Planer för framtiden gett exempel på effektiviseringsarbeten.

Granskningsnämnden konstaterar att redovisningen innehåller uppgift om verksamhetens totala kostnader och hur stor andel som utgör programkostnader samt programkostnader fördelade på kanaler och tjänster (tabell 5.2 och 5.3). SVT får därmed anses ha uppfyllt redovisningsskyldigheten i punkt 21 i anslagsvillkoren. Om uppgiften om hur stor andel av kostnaderna som används för program, eller något av övriga exempel som SVT redogjort för, faktiskt visar på effektivitet och produktivitet har granskningsnämnden inte möjlighet att bedöma på det underlag som lämnats i redovisningen.

Uppfyllelse – UR

Av UR:s redovisning följer att UR har använt snittkostnader per sänd och producerat timme i radio och tv som ett mått på produktivitetsutvecklingen (tabell 13.2 E). UR har i redovisningen också pekat på att det är komplicerat att utforma relevanta mått för UR på grund av UR:s särskilda uppdrag. Nämnden konstaterar att UR redovisar mått på effektivitet och produktivitet utifrån sina definitioner. Därmed har UR uppfyllt redovisningsskyldigheten i punkt 18 i anslagsvillkoren. Om UR:s mått faktiskt visar på effektivitet och produktivitet har granskningsnämnden inte möjlighet att bedöma på det underlag som lämnats i redovisningen.

Granskningsnämndens fördjupade uppdrag

I propositionen *Bildning och Tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst* tydliggörs att granskningsnämndens uppdrag även omfattar villkor som avser resursförbrukning, kostnadseffektivitet och produktivitet. Vidare framgår att nämnden genom en förbättrad och mer tydlig redovisning ska få bättre förutsättningar att utföra detta uppdrag.

4.8.3 Satsningar på tillgängliggörande av arkiven

SR, SVT och UR får anses ha uppfyllt redovisningskraven att lämna en särskild redogörelse för vilka satsningar som gjorts på att öka tillgängliggörandet av program ur bolagens arkiv (punkt 17, 21 respektive 18 i anslagsvillkoren).

Bakgrund

Programföretagen fick år 2012 en extra tilldelning på 100 miljoner kronor från rundradiokontot för att digitalisera och göra mer av programarkiven tillgängliga, t.ex. via internet (prop. 2011/12:1 utgiftsområde 17 s. 35).

Reglering

SR, SVT och UR ska lämna en särskild redogörelse för vilka satsningar som gjorts för att öka tillgängliggörandet av program ur bolagens arkiv (punkt 17, 21 respektive 18 i anslagsvillkoren).

Tidigare bedömning

Vid sin bedömning av redovisningarna för år 2012 ansåg granskningsnämnden att SVT och UR fick anses ha uppfyllt redovisningskraven att lämna en särskild redogörelse för vilka satsningar som gjorts på att öka tillgängliggörandet av program ur bolagens arkiv. SR fick med viss tvekan anses ha uppfyllt redovisningskravet.

Uppfyllelse

Under rubriken Utveckling av Programbanken – tillgängliggörande av arkiven uppger SR bland annat att arbetet med att digitalisera arkiven slutförts under år 2013. Arbetet har genomförts för att göra materialet lättare åtkomligt, i första hand för medarbetarna och på sikt även för publiken samt för att framtidssäkra materialet. Cirka 300 000 program från år 1931–2005 och lika många ljudfiler från år 2005–2013 har förts över till det digitala arkivet. Materialet har hämtats från SR:s alla kanaler i hela landet.

SVT har bland annat uppgett följande.

Den 16 april 2013 relanserades Öppet arkiv. Den stora skillnaden från den gamla tjänsten är att SVT tack vare en lagändring och avtal med rättighetsorganisationer fått möjligheten att publicera hela program, även de som innehåller upphovsrätter. Till nystarten av Öppet arkiv utvecklades en helt ny och egen webbsajt med fokus på den rörliga videofilen. Programinformation med bland annat årtal för sändning, medverkande, genrer och ämnesord förbättrades. Ett verktyg för hanteringen av beställning och publicering utvecklades och sjösattes under våren. Ett stort jobb har också lagts ned på att förbättra och förenkla rapporteringen till rättighetsorganisationen Copyswede. Vid nystarten i april fanns cirka 500 timmar i Öppet arkiv. I december 2013 var siffran uppe i cirka 2 000 timmar. Antalet episoder och klipp är över 3 000. Antalet unika besökare på sajten ligger relativt stadigt på drygt 150 000 per vecka. Av de som startar en video är den genomsnittliga tittartiden mellan 30 och 40 minuter per tittare. Det är en betydligt längre tid än den genomsnittliga tittningen på SVT Play. Programmen som publiceras representerar hela SVT:s utbud från starten i slutet av 50-talet fram till den 30 juni 2005, det datum som sätter ramen i lag och avtal. Även några äldre SF-

journaler finns med, bland annat en som handlar om kvinnlig fotboll från 1917. Redaktionen har lagt ned stort arbete på att publicera brett, från alla epoker och i alla genrer.

I förra årets redovisning uppgav UR hur bolaget arbetat med rättighetsförhandlingar, utveckling av infrastruktur, system, metadata och mediepedagogiskt stöd vilket inneburit att bolaget under augusti år 2012 kunnat göra 8 000 utbildningsprogram tillgängliga på UR.se. UR hade i samband med lanseringen också genomfört en informationskampanj för att öka kännedomen om UR:s utbildningsprogram och den ökade tillgängligheten. I årets redovisning uppger UR i kapitlet Tillgänglighet och distribution att på ur.se fanns i slutet av år 2013 över 9 000 program öppet tillgängliga för uppspelning. Bolaget har under de senaste åren sett en kraftig ökning i antalet streamade program i UR Play och ur.se och slutna nätverk samtidigt som antalet fysiska lån sjunkit. Denna utveckling fortsatte under år 2013 och sammantaget ökade uppspelningarna på UR:s domäner UR Play och ur.se med 83 procent. Bolaget arbetar för att kontinuerligt utveckla tillgängligheten på ur.se för att ge bättre stöd för användarna.

Granskningsnämnden konstaterar att det framgår av anslagsvillkoren att bolagen ska lämna en särskild redogörelse för vilka satsningar som gjorts på att öka tillgängliggörandet av program ur bolagens arkiv. Det framgår dock inte närmare vad en sådan redogörelse ska innehålla eller syfta till. Mot den bakgrunden finner nämnden att SR, SVT och UR får anses ha uppfyllt kravet i respektive programföretags anslagsvillkor att lämna en särskild redogörelse för vilka satsningar som gjorts på att öka tillgängliggörandet av program ur bolagens arkiv.